

مرکز بهداشت استان خراسان رضوی

آشنایی با پرونده سلامت مدرسه

گروه سلامت سلامت نوجوانان ، جوانان و مدارس

مقدمه

مدرسه فضای اجتماعی خاصی است که آموزش و رشد شخصیت نوجوانان و جوانان در پناه روشهای آموزشی صحیح و مناسب، فضای فیزیکی مطلوب و محیط مساعد روانی پایه گذاری می شود.

توجه به سلامت این گروه به دلیل اینکه بخش عظیمی از جمعیت کشور را تشکیل می دهند و اینکه در شرایط سنی هستند که آسیب پذیر بوده و در معرض ابتلا به بیماری ها و خطر سوانح و حوادث می باشند، از اهمیت ویژه ای برخوردار است .

همچنین چون این گروه در سن فراگیری بوده و قادرند آموزش های بهداشتی را به خوبی بیاموزند، بکارگیرند و آن را به خانواده ها انتقال دهند ، می توانند به نحو مطلوبی در ارتقاء سطح سلامت جامعه موثر باشند.

موضوع ارتقاء سلامت جامعه ، امروز به عنوان یک مفهوم کلیدی در راستای توسعه جوامع به حساب می آید چرا که انسان سالم محور توسعه پایدار محسوب می شود.

کلیاتی در مورد پرونده سلامت مدرسه

پرونده سلامت مدرسه مجموعه کاملی است جهت ثبت کلیه فعالیت های بهداشتی و درمانی در مدارس که برای تمام مدارس ابتدایی، راهنمائی و متوسطه تحت پوشش مراکز بهداشتی درمانی (اعم از شهری و روستایی، پایگاه ها و خانه های بهداشت) توسط کارکنان بهداشتی پزشکان عمومی، کاردان / کارشناس های بهداشتی اعم از خانواده، محیط، بیماری ها و بهورزان و مراقبین سلامت مستقر در مدارس، تکمیل می گردد.

این پرونده که با رویکرد مدارس مروج سلامت تدوین شده است شامل شش بخش بوده و کلیه خدمات و فعالیت های اجرا شده در مدرسه به طور مستمر ثبت و نگهداری می شود و از طرف دیگر کلیه فعالیت های پرسنل بهداشتی ذیربط در امر بهداشت مدرسه شامل: هماهنگی و برنامه ریزی، خدمات آموزش و ارتقای سلامت، غربالگری و مراقبت های بهداشتی و درمانی اولیه، معاینات دوره ای و مراقبت های پزشکی، خدمات بهداشتی و درمانی و مدیریت بیماری ها، خدمات بهداشت محیط و ایمنی مدرسه و از این طریق پایش می شود.

محتویات پرونده سلامت مدرسه شامل فرم های مخصوصی است که کیفیت برنامه ریزی، مدیریت و اجرای فعالیت های بهداشتی و درمانی در مدرسه را مشخص کرده و در تعقیب و پیگیری آن ها نقش کلیدی دارند. بنابراین آشنایی دقیق با هر کدام از فرم ها و افزایش مهارت لازم در به کارگیری آن ها در روند انجام و ثبت فعالیت ها تاثیر بسیار زیادی در ارتقاء شاخص های بهداشتی و درمانی مدرسه و دانش آموزان خواهد داشت.

فعالیت ها شامل:

- ✓ ثبت دقیق مشخصات کلی مدرسه در فرم مربوطه
- ✓ استخراج اطلاعات دانش آموزان به تفکیک پایه و جنس و ثبت آن در فرم مربوطه
- ✓ هماهنگی و برنامه ریزی فعالیت های سلامت در مدرسه و ثبت آن در فرم های مربوطه
- ✓ اجرای برنامه های آموزشی با موضوعات بهداشتی در مدرسه و ثبت فعالیت های آموزشی به عمل آمده در فرم مربوطه
- ✓ انجام معاینات غربالگری بدو ورود به مدرسه توسط کارکنان بهداشتی غیر پزشک و ثبت نتایج آن ها در فرم مربوطه
- ✓ انجام معاینات پزشکی بدو ورود به مدرسه و معاینات دوره ای و بیماریابی در بین دانش آموزان توسط پزشکان عمومی شاغل در مراکز بهداشتی و ثبت نتایج آن ها در فرم مربوطه
- ✓ پیگیری نتایج معاینات غربالگری و معاینات دوره ای دانش آموزان و ثبت روند آن در فرم های مربوطه

- ✓ بررسی و مدیریت بیماری های واگیر در مدرسه با همکاری و مشارکت اولیای مدارس و دانش آموزان در طول سال تحصیلی و ثبت روند اقدامات و مداخلات بهداشتی درمانی در مدرسه
- ✓ بررسی وضعیت واکسیناسیون و انجام واکسیناسیون دانش آموزان و ثبت نتایج آن در فرم مربوطه
- ✓ پیگیری و مراقبت دانش آموزانی که نیاز به مراقبت ویژه دارند و ثبت آن در فرم مربوطه و اطلاع محتوای این فرم به مدیر، معاونین و معلمان
- ✓ ثبت و پیگیری موارد حوادث و سوانح در بین دانش آموزان و ثبت کیفیت مراقبت و پیگیری به عمل آمده در خصوص حوادث اتفاق افتاده در فرم مربوطه
- ✓ ثبت موارد فوت و علت فوت دانش آموزان مدرسه در فرم مربوطه
- ✓ بازدید، بررسی، تعیین وضعیت ایمنی و بهداشت مدرسه و پیگیری بهسازی عوامل محیطی موثر بر سلامت دانش آموزان و ثبت نتایج آن در فرم های مربوطه (فرم وضعیت ایمنی و بهداشت مدرسه، فرم پیگیری فعالیت های وضعیت ایمنی و بهداشت مدرسه)

در مناطق شهری:

یک نسخه از این پرونده در مرکز بهداشتی درمانی که مدرسه تحت پوشش آن می باشد و یک نسخه (نسخه الکترونیکی یا نسخه کتابی که توسط آموزش و پرورش تهیه خواهد شد) در مدرسه نگهداری می شود و تمام فعالیت هایی که در مدرسه انجام می شود و کلیه اطلاعات، پس از هماهنگی با مسئولین مدرسه مطابق با دستورالعمل توسط مراقب بهداشتی یا رابط مدرسه یا توسط پرسنل مرکز بهداشتی که مدرسه را تحت پوشش دارد در پرونده سلامت مدرسه و در قسمت مربوطه ثبت می گردد .

در مدارس شهری کلیه فعالیت های پیش بینی شده در پرونده سلامت مدرسه، توسط کارکنان بهداشتی و با مشارکت روسا و پزشکان مراکز بهداشتی درمانی شهری و مدیران مدارس و مراقبین سلامت/ رابطین سلامت مدرسه برنامه ریزی، سازماندهی، اجرا و پیگیری می شود.

در مناطق روستایی:

در مناطق روستایی نیز یک نسخه از این پرونده در خانه بهداشت که مدرسه تحت پوشش آن می باشد و یک نسخه (نسخه الکترونیکی یا نسخه کتابی که توسط آموزش و پرورش تهیه خواهد شد) در مدرسه نگهداری می شود و تمام فعالیت هایی که در مدرسه انجام می شود و کلیه اطلاعات، پس از هماهنگی با مسئولین مدرسه

مطابق با دستورالعمل توسط مراقب بهداشتی یا رابط مدرسه در پرونده سلامت مدرسه و در قسمت مربوطه ثبت می گردد.

در مدارس روستایی نیز کلیه فعالیت های پیش بینی شده در پرونده سلامت، توسط بهورزان و با مشارکت روسا و پزشکان مراکز بهداشتی درمانی روستایی و مربیان خانه های بهداشت شهری و مدیران مدارس و مراقبین سلامت / رابطین سلامت مدرسه برنامه ریزی، سازماندهی، اجرا و پیگیری می شود.

شرح قسمت های مختلف پرونده سلامت مدرسه

مندرجات جلد پرونده سلامت مدرسه در ابتدا در مدرسه توسط مراقب سلامت یا یکی از کارکنان ذیصلاح مدرسه (با انتخاب مدیر مدرسه) و در مرکز توسط کارکنان بهداشتی (اعم از بهورز یا کاردان یا کارشناس) به شرح ذیل با مداد تکمیل می گردد. این پرونده در ابتدای سال تحصیلی بعد مورد بازنگری قرار می گیرد و هر گونه تغییر در قسمت مربوطه ثبت می گردد.

وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی معاونت بهداشتی، دفتر سلامت جمعیت، خانواده و مدارس اداره سلامت نوجوانان، جوانان و مدارس	وزارت آموزش و پرورش مرکز تربیت بدنی و سلامت
--	--

پرونده سلامت مدرسه

..... دانشگاه/ دانشکده علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی

..... شبکه بهداشت و درمان/ مرکز بهداشت شهرستان

..... پایگاه بهداشتی

..... مرکز بهداشتی درمانی شهری/ شهری روستایی/ روستایی

..... خانه بهداشت

..... نام و آدرس خانه/ پایگاه/ مرکز بهداشتی درمانی که مدرسه تحت پوشش آن است

..... اداره آموزش و پرورش شهرستان

..... منطقه/ ناحیه

نام مدرسه نوع مدرسه: ☐ دخترانه ☐ پسرانه ☐ مختلط

مقطع تحصیلی: ☐ ابتدایی ☐ راهنمایی ☐ متوسطه

..... کد/ شناسه مدرسه مقطع تحصیلی نوبت

..... نشانی مدرسه تلفن

..... تاریخ تشکیل پرونده: روز ماه سال

مندرجات روی جلد:

در پایین عنوان پرونده سلامت مدرسه :به ترتیب نام دانشگاه /دانشکده علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی که مدرسه تحت پوشش آن قرار دارد، نام شبکه بهداشت و درمان /مرکز بهداشت شهرستان، نام مرکز بهداشتی درمانی و نوع مرکز (شهری ، شهری روستایی و روستایی) ثبت گردد، در مناطق شهری نام پایگاه بهداشت و در مناطق روستایی نام خانه بهداشت و سپس نام روستایی که مدرسه در آن قرار دارد قید گردد، نام و آدرس دقیق مرکز بهداشتی درمانی، پایگاه یا خانه بهداشتی که مدرسه تحت پوشش آن است ثبت گردد.

در قسمت بعدی نام اداره کل آموزش و پرورش استان و نام منطقه یا ناحیه آموزش و پرورش شهرستان ثبت شود و پس از آن به ترتیب نام مجتمع آموزشی و پرورشی، نام مدرسه، کد /شناسه مدرسه، نوع آن بر حسب دخترانه، پسرانه و یا مختلط بودن، مقطع تحصیلی به صورت ابتدایی، راهنمایی و متوسطه، و سپس نوع مدرسه به صورت روزانه، شبانه روزی و یا شبانه ثبت گردد.

در انتها، نشانی دقیق و شماره تلفن مدرسه در قسمت مربوطه ثبت می گردد.

تاریخ تشکیل پرونده بر حسب روز، ماه و سال در آخرین ردیف نوشته می شود.

نکته: تاریخ تشکیل پرونده در واقع اولین تاریخی است که مدرسه تحت پوشش سیستم بهداشتی قرار گرفته و برای آن پرونده تشکیل یافته است و این تاریخ حتی در زمان تشکیل مجدد پرونده، تغییر نیافته و همواره به صورت ثابت باقی می ماند.

تذکر:

۱-مدرسه ای که با یک نام دارای دو نوبت (صبح و عصر) باشد دو مدرسه تلقی شده و باید برای هر نوبت یا شیفت پرونده جداگانه ای تشکیل و تمام فعالیت های مربوط به هر نوبت را در آن ثبت و نگه داری نمود.

۲-در صورتی که مدرسه دارای یک شیفت با چند مقطع تحصیلی و دو جنس باشد مجتمع آموزشی محسوب شده و برای آن یک پرونده تکمیل شود.

بخش اول :مشخصات کلی مدرسه /هماهنگی و برنامه ریزی فعالیتها

هماهنگی، برنامه ریزی و مدیریت فعالیت های سلامت در مدرسه از امور بسیار مهم و اساسی است و برای انجام هر فعالیت و اجرای هر برنامه ای در محیط مدرسه در زمینه های مختلف، ایجاد هماهنگی قبلی با اولیاء مدرسه و تدوین برنامه ریزی مشترک با حضور آن ها یکی از ضرورت های غیر قابل انکار می باشد.

روسا و پرسنل محترم مراکز بهداشتی درمانی، پایگاه ها و خانه های بهداشت باید قبل از انجام هر فعالیتی در مدرسه نسبت به این موضوع توجه و عنایت خاصی داشته و تمام فعالیت ها را در اوایل سال تحصیلی طی جلسه مشترکی با حضور مدیر، معاونین، دبیر پرورشی، مشاور، مربی بهداشت یا رابط بهداشت مدرسه، نماینده معلمین، نماینده دانش آموزان یا شورای دانش آموزی، مسئول بوفه، نماینده شوراهای محلی و مسئول انجمن اولیاء و مربیان (شورای مدرسه) برای کل سال تحصیلی پیش بینی، برنامه ریزی، هماهنگی و تصویب نموده و به عنوان برنامه عملیاتی خود در خصوص بهداشت مدرسه و دانش آموزان سر لوحه فعالیت های بهداشتی واحد مربوطه قرار دهند .

لازم به یادآوری است که این امر موجب وحدت نظر بیش تر بین مدرسه و واحد بهداشتی درمانی (اعم از مراکز یا خانه بهداشت) شده و روند اجرایی فعالیت ها را نیز تسهیل خواهد کرد .لازم به توضیح است حداقل، برگزاری دو جلسه هماهنگی و برنامه ریزی و بررسی روند اجرای برنامه ها تا پایان سال تحصیلی الزامی می باشد.

(فرم ۱) فرم مشخصات کلی مدرسه

* مشخصات مدرسه: دولتی ☐ غیر انتفاعی ☐ سایر موارد (ذکر شود) ☐
 * نوع مالکیت: استیجاری ☐ دولتی ☐ شخصی ☐ سایر موارد (ذکر شود) ☐
 * نوع ساختمان: نوساز (عمر ساختمان پائین تر از 15 سال) ☐ قدیمی (عمر ساختمان بالا تر از 15 سال) ☐
 مقاوم سازی در مقابل زلزله ☐ چادر / خشت و گل ☐

* نام و نام خانوادگی مدیر مدرسه:
 * مراتب سلامت: ندارد ☐ دارد ☐ نام و نام خانوادگی مربی بهداشت:
 * معقم رابط بهداشت: ندارد ☐ دارد ☐ نام و نام خانوادگی رابط بهداشت:
 * مشاور: ندارد ☐ دارد ☐ نام و نام خانوادگی مشاور:
 * مربی ورزش: ندارد ☐ دارد ☐ نام و نام خانوادگی مربی ورزش:
 * نام و نام خانوادگی پزشک رابط مرکز بهداشتی درمانی ذیربط مدرسه:
 * نام و نام خانوادگی کاربان / کارشناس بهداشت محیط مرکز بهداشتی درمانی ذیربط مدرسه:
 * نام و نام خانوادگی بهورز / کاربان / کارشناس پایگاه / خانه / مرکز بهداشتی درمانی ذیربط مدرسه:
 * مساحت مدرسه به متر مربع: * تعداد طبقات مدرسه با احتساب طبقه همکف:
 * زیر زمین جزو فضای آموزشی محسوب می شود: ☐ * تعداد توبت تحصیل (شیفت) در یک شبانه روز:
 * تعداد دانش آموزان شیفت عقب مدرسه: * تعداد کل کلاس های درس: * حداقل تعداد دانش آموزان کلاس:
 * سیستم حرارتی مدرسه: بخاری گازی ☐ بخاری نفتی ☐ شوفاژ ☐ سایر ☐ ندارد ☐
 * سیستم برودتی مدرسه: کولر گازی ☐ کولر آبی ☐ پنکه ☐ سایر ☐ ندارد ☐
 * سیستم گرمایی و برق مدرسه توسط متخصصان آتش نشانی و برق: کنترل می شود ☐ کنترل نمی شود ☐
 * پایگاه تغذیه سالم: دارد ☐ ندارد ☐ * اتفاق بهداشت: دارد یا تجهیزات کامل ☐ دارد یا تجهیزات ناقص ☐ مشترک است ☐ ندارد ☐
 * آیا خدمات سلامت روان و مشاوره ای در مدرسه طبق دستورالعمل اجرا می گردد؟ ☐ بله ☐ خیر ☐
 * آیا خدمات پایگاه تغذیه سالم در مدرسه طبق دستورالعمل اجرا می گردد؟ ☐ بله ☐ خیر ☐
 * زمان متوسط فعالیت ورزشی دانش آموزان در مدرسه در روز (با احتساب زنگ ورزش و زنگ تفریح) چقدر است؟
 * کم تر از نیم ساعت ☐ نیم تا یک ساعت ☐ بیش تر از یک ساعت ☐
 * تشکیل های بهداشتی سازمان یافته فعال در مدرسه: بهداشتیان ☐ پیشگامان سلامت ☐ مروجین سلامت ☐ سایر ☐

اطلاعات دانش آموزان شاغل به تحصیل در مدرسه به تفکیک پایه و جنس و سال تحصیلی

سال تحصیلی	جنس	پایه تحصیلی		ابتدایی				راهنمایی		متوسطه		کل
		اول	دوم	سوم	چهارم	پنجم	ششم	اول	دوم	سوم	اول	
	دختر											
	پسر											
	کل											
	دختر											
	پسر											
	کل											
	دختر											
	پسر											
	کل											
	دختر											
	پسر											
	کل											
	دختر											
	پسر											
	کل											
	دختر											
	پسر											
	کل											

- فرم شماره ۱/۱ - اطلاعات عمومی و پایه مدرسه

- در این قسمت نام مدرسه و کد /شناسه مدرسه ثبت گردد.
- مقطع تحصیلی از نظر ابتدایی، راهنمایی یا متوسطه بودن در مربع مربوطه علامت (✓) گذاشته شود.
- مشخصات مدرسه از نظر دولتی یا غیر انتفاعی بودن در مربع مربوطه علامت (✓) گذاشته شود. در صورتی که مدرسه هیچیک از موارد عنوان شده نیست در قسمت سایر موارد علامت زده شود و نوع آن ذکر گردد (مانند: نمونه مردمی، نمونه دولتی، شاهد و.....)
- نوع مالکیت مدرسه از نظر استیجاری، دولتی یا شخصی بودن در مربع قسمت مربوطه علامت (✓) گذاشته شود.
- در صورتی که نوع مالکیت هیچیک از موارد عنوان شده نیست در قسمت سایر موارد علامت زده شود و نوع آن ذکر گردد.
- نوع ساختمان مدرسه بر اساس نوساز (عمر ساختمان پائین تر از ۱۵ سال) یا قدیمی (عمر ساختمان بالا تر از ۱۵ سال) بودن، مقاوم سازی در مقابل زلزله، چادر /کپر /خشت و گل، در مربع مربوطه علامت (✓) زده می شود.
- مساحت مدرسه به متر مربع ثبت گردد.
- تعداد طبقات مدرسه با احتساب طبقه همکف ثبت شود و در صورتی که مدرسه دارای زیر زمین بوده و زیر زمین جزو فضای آموزشی می باشد در مقابل آن مربعی رسم و در آن مربع علامت (✓) زده می شود.
- تعداد نوبت تحصیل (شیفت) در یک شبانه روز، تعداد دانش آموزان شیفت غالب مدرسه، تعداد کل کلاس های درس موجود در فضای فیزیکی مدرسه و حداکثر تعداد دانش آموزان کلاس (با توجه به دستورالعمل بهداشت محیط) در این بخش ثبت گردد.
- نوع سیستم حرارتی مدرسه در مربع مربوطه علامت (✓) زده شود. در صورتی که نوع سیستم حرارتی هیچیک از موارد عنوان شده نیست در قسمت سایر موارد علامت زده شود و در صورتی که مدرسه فاقد سیستم حرارتی است در مربع ندارد علامت (✓) زده شود..

- نوع سیستم برودتی مدرسه در مربع مربوطه علامت (✓) زده شود. در صورتی که نوع سیستم حرارتی هیچیک از موارد عنوان شده نیست در قسمت سایر موارد علامت زده شود و در صورتی که مدرسه فاقد سیستم حرارتی است در مربع ندارد علامت (✓) زده شود.
- در صورتی که سیستم گرمایی و برق مدرسه توسط متخصصان آتش نشانی و برق کنترل می شود در مربع مربوطه علامت (✓) زده شود و در صورتی که کنترل نمی شود در مربع کنترل نمی شود علامت (✓) زده شود.

تسهیلات بهداشتی مدرسه:

- در صورت وجود پایگاه تغذیه سالم مطابق شرایط مدون در دستورالعمل پایگاه تغذیه سالم در مربع دارد علامت (✓) و در صورت عدم وجود یا عدم مطابقت با شرایط مدون در دستورالعمل پایگاه تغذیه سالم در مربع ندارد علامت (✓) زده شود.
- بر این اساس که مدرسه اتاق بهداشت با تجهیزات کامل دارد، اتاق بهداشت با تجهیزات ناقص دارد، اتاق بهداشت مشترک با سایر واحد های مدرسه است در مربع مربوطه علامت (✓) زده شود و در صورت عدم وجود اتاق بهداشت در مربع ندارد علامت (✓) زده شود.
- در صورت ارائه خدمات سلامت روان و مشاوره ای در مدرسه طبق دستورالعمل (وجود مشاور تمام وقت یا نیمه وقت، وجود برنامه های آموزشی ویژه گروه های هدف، شناسائی دانش آموزان در معرض خطر و....)، در صورت وجود یکی از موارد در مدرسه در مربع بلی علامت (✓) زده شود و در غیر این صورت در مربع خیر علامت (✓) زده شود.
- در صورت ارائه خدمات پایگاه تغذیه سالم در مدرسه مطابق دستورالعمل پایگاه تغذیه سالم، در مربع بلی علامت (✓) زده شود.
- زمان متوسط فعالیت ورزشی دانش آموزان در مدرسه در روز (با احتساب زنگ ورزش و زنگ تفریح) در مربع مربوطه (کم تر از نیم ساعت، نیم تا یک ساعت، بیش تر از یک ساعت علامت (✓) زده شود.
- چنانچه تشکل های بهداشتی سازمان یافته فعال مانند بهداشتیاران، پیشگامان سلامت، مروجین سلامت در مدرسه وجود دارد در مربع مربوطه علامت (✓) زده شود. و اگر فعالیت دیگری غیر از موارد ذکر شده در مدرسه اجرا می شود در قسمت سایر توضیح داده شود.

عوامل انسانی مدرسه:

* نام و نام خانوادگی مدیر مدرسه، مدرک تحصیلی و رشته تحصیلی وی در قسمت های مربوطه نوشته شود، در صورت وجود مراقب سلامت، معلم رابط بهداشت، مشاور، مربی ورزش و خدمتگذار در مدرسه در مربع " دارد " علامت (✓) زده شود و نام و نام خانوادگی، مدرک تحصیلی و رشته تحصیلی آن ها نوشته شود. در صورت عدم وجود، در مربع ندارد علامت (✓) زده شود. در صورتی که خدمتگذار در مدرسه وجود داشته باشد و دوره بهداشت را گذرانده باشد در این قسمت ثبت گردد.

تیم سلامت مدرسه:

نام و نام خانوادگی پزشک رابط مرکز بهداشتی، کاردان یا کارشناس بهداشت محیط، بهورز / کاردان / کارشناس پایگاه یا خانه یا مرکز بهداشتی درمانی که مدرسه تحت پوشش آن است نوشته شود.

- فرم شماره ۲ / ۱ - استخراج اطلاعات دانش آموزان

جدول استخراج اطلاعات دانش آموزان به تفکیک پایه و جنس در سال تحصیلی جاری: سال تحصیلی در اولین ستون سمت راست جدول نوشته شود سپس در هر ستون به تفکیک پایه تحصیلی و بر حسب جنس (دختر یا پسر) تعداد کل دانش آموزان به ترتیب پایه های اول، دوم، سوم، چهارم، پنجم و ششم در مقطع ابتدایی، اول، دوم و سوم در مقطع راهنمایی، اول، دوم و سوم در مقطع متوسطه تکمیل می شود. و تعداد کل دانش آموزان به تفکیک جنس و پایه در ستون مربوطه ثبت می گردد.

- فرم شماره ۳ / ۱ - کمیته ارتقای سلامت

برای ثبت فعالیت های مربوط به هماهنگی و برنامه ریزی مدارس فرم هایی در پرونده سلامت مدرسه پیش بینی شده است تا روسای محترم مراکز بهداشتی، اعم از شهری و روستایی با مشارکت سایر پرسنل بهداشتی (کاردان / کارشناس های بهداشتی مستقر در مراکز و پایگاه های بهداشتی شهری، مربیان و بهورزان خانه های

بهداشت و....) ضمن برنامه ریزی اولیه در داخل واحد بهداشتی حدود انتظارات خویش را در مسایل بهداشت مدرسه با شورای مدرسه مطرح و پس از تصویب، نتایج آن ها را در فرم ۱/۳ ثبت کنند.

(فرم ۲) هماهنگی و برنامه ریزی فعالیت های سلامت در مدرسه..... در سال تحصیلی.....

صور جلسه کمیته ارتقای سلامت مدرسه

تاریخ جلسه: ساعت جلسه: مسئول جلسه:

الف - دستور جلسه / اهم مذاکرات:

ب - مصوبات جلسه:

شرح مصوبه	مسئول پیگیری / اجرا کننده	زمان انجام

ج - حاضرین در جلسه:

نام و نام خانوادگی	سمت	امضا	نام و نام خانوادگی	سمت	امضا

مهر و امضای مدیر مدرسه

3

این فرم برای ثبت شرح مباحث، مصوبات و پیگیری نتایج جلسات بهداشتی که در خصوص هماهنگی، برنامه ریزی و بررسی مشکلات بهداشتی مدرسه و دانش آموزان برگزار می شود، تهیه شده است و نحوه تکمیل آن به شرح زیر است:

در قسمت بالای فرم نام مدرسه و سال تحصیلی ثبت می گردد. سپس به ترتیب تاریخ و ساعت انجام جلسه و نام مسئول جلسه نوشته می شود (مثلا اولین جلسه در تاریخ ۷/ ۱۰/ ۸۹ ساعت ۱۱ صبح به ریاست مدیر مدرسه، رئیس مرکز بهداشتی درمانی یا...) برای پویایی و کنترل اثربخشی جلسات باید در جلسه های بعدی قبل از شروع دستور جلسه، مسئول جلسه ضمن مرور مصوبات جلسه قبل، نتایج حاصله از اجرا یا عدم اجرای هر یک از آن ها را برای اعضاء جلسه توسط مجریان مربوطه گزارش نماید.

برای آمادگی بیش تر اعضاء جلسه، یادآوری اهداف تشکیل جلسه لازم و ضروری است و مسایل مورد بحث در جلسه به همراه دعوتنامه به اطلاع اعضاء رسانده شده و در زمان تشکیل جلسه تحت عنوان دستور جلسه در محل مربوطه ثبت شود. مثلاً بحث در مورد مسایل بهداشت محیط مدرسه و اطراف آن مانند نحوه دفع

بهداشتی زباله داخل مدرسه و اطراف آن، کیفیت انجام معاینات دانش آموزان در طول سال تحصیلی و زمانبندی آن ها. اولویت بندی موضوعات آموزشی برای دانش آموزان پایه های مختلف و اولیاء آن ها (مدرسه و خانواده) و تعیین زمانبندی آن، برنامه ریزی برای بزرگداشت ایام بهداشتی (هفته بهداشت مدارس، روز جهانی کودک، روز جهانی بهداشت، هفته بهداشت روانی و.....).

در بخش مصوبات جلسه، تعداد موضوعاتی که جهت پیگیری و اجرا تصویب شده به صورت خلاصه با قید مسئول پیگیری و زمان انجام هر کدام نوشته می شود.

در بخش حاضرین در جلسه، اسامی و سمت اعضاء حاضر در جلسه به صورت کامل نوشته و هر یک از اعضاء امضاء می کنند.

در انتها، مدیر مدرسه مهر زده و امضاء می کند.

بخش دوم: خدمات آموزش و ارتقای سلامت

یکی از خدمات بسیار مهم و در عین حال حساس مراکز بهداشتی و درمانی و خانه های بهداشت، آموزش مسایل بهداشتی و مهارت های زندگی فردی و اجتماعی به دانش آموزان، والدین آن ها و اولیای مدارس می باشد. این مهم در جهت بالا بردن آگاهی و دانش بهداشتی و به دنبال آن توانمند ساختن آن ها برای مراقبت از خود و جامعه شان صورت گرفته و از این طریق فرهنگ بهداشتی جامعه بالا رفته و مردم از زندگی خویش لذت بیشتری خواهند برد.

همچنین از این مسیر مهارت های زندگی دانش آموزان و جوانان ارتقاء یافته و میزان بهره وری فردی و اجتماعی آن ها نیز افزایش می یابد. لذا توجه به آموزش بهداشت در مدارس به عنوان یک اولویت اساسی در نظام بهداشتی دارای اهمیت خاصی است و تمام همکاران بهداشتی و درمانی در رده های مختلف (اعم از پزشکان و سایر کادر بهداشتی) بایستی به این مسئله توجه خاصی داشته و در برنامه ریزی های خود مد نظر قرار داده و نسبت به اجرای برنامه های آموزشی با موضوعات مختلف بهداشتی اقدام نمایند.

– فرم شماره ۲/۱ – تدارک و ارایه خدمات آموزشی و مروج سلامت (فرم ثبت فعالیت های آموزشی در مدرسه...)

کلیه فعالیت های به عمل آمده در زمینه آموزش مسایل بهداشتی باید در این فرم ثبت شود. این فرم به منظور سازماندهی و تعریف درست فعالیت های آموزشی و ثبت صحیح فعالیت های آموزشی اولیاء مدرسه برای دانش آموزان و والدین آن ها و فعالیت های آموزشی تمام کارکنان در نظام بهداشتی در سطح واحدهای محیطی (اعم از پزشک، دندانپزشک یا بهداشتکار دهان و دندان، کاردان و کارشناس های بهداشت خانواده، محیط، بیماری ها، مربیان و بهورزان خانه های بهداشت و.....) در مدرسه طراحی شده است

(فرم 3) فرم ثبت فعالیت های آموزشی در مدرسه

تاریخ آموزش	موضوع آموزش	گروه هدف			تعداد شرکت کننده	مدت زمان آموزش به دقیقه	نوع آموزش		نیروی آموزش	وسایل کمک آموزشی	رسانه ها و مداخلات آموزشی										نام و نام خانوادگی، سمت و امضای مسئول برنامه
		والدین	مادر	پسر			رسانه های آموزشی (تعداد)					مداخلات آموزشی									
							پایه	پنل			فیلم / سی دی	روزنامه / مجله	کتاب / کتابچه	پلاکارد / پوستر	پوکار / سازه	پوکار / مایه	پوکار / کارگاه	پوکار / بازی	پوکار / نمایش		

ضروری است کلیه فعالیت های آموزشی انجام شده در مدرسه را به شرح زیر و به ترتیب تاریخ در این فرم درج و ثبت نمایند:

ستون تاریخ آموزش : تاریخ آموزش یعنی تاریخ روزی که آموزش در مدرسه انجام شده است ثبت می شود.

ستون موضوع آموزش : هر موضوع آموزشی داده شده مثل آموزش بهداشت دهان و دندان، حوادث، بهداشت چشم، پیشگیری از رفتارهای پر خطر و در این ستون ثبت می شود. لازم به ذکر است که در هر جلسه فقط یک موضوع ارائه شود و در هر ردیف فقط یک موضوع ثبت گردد.

ستون گروه هدف : در این ستون گروهی که آموزش گیرنده هستند (والدین، کارکنان و دانش آموزان مشخص و قید می شود. لازم به توضیح است که در هر جلسه به یک گروه هدف آموزش داده شود.

ستون تعداد شرکت کننده : در این ستون تعداد کل شرکت کنندگان ثبت می گردد. در مدارس مختلط این ستون به تفکیک دختر و پسر ثبت گردد.

ستون مدت زمان آموزش : در این ستون مدت زمان صرف شده برای آموزش (حین آموزش) به دقیقه ثبت می شود.

ستون مداخلات آموزشی : در این ستون مداخلات آموزشی به تفکیک بسیج اطلاع رسانی، آموزش چهره به چهره / مشاوره و آموزش گروهی (در قالب برگزاری جلسه / کلاس، کارگاه و یا همایش) مشخص می گردد.

ستون شیوه آموزش : در این ستون شیوه آموزشی به کار گرفته شده جهت آموزش مانند: سخنرانی، پرسش و پاسخ، کارگاه آموزشی، پانل و میز گرد، ایفای نقش، استفاده از عکس و فیلم، داستان نیمه تمام، بحث گروهی، نمایش عملی، نمایش عروسکی، افسانه ها و داستان ها ثبت می گردد.

ستون وسایل کمک آموزشی : در این ستون وسایل کمک آموزشی مورد استفاده جهت آموزش مانند: وایت برد، اورهد، ویزیولایزر، کامپیوتر، اوپک، اسلاید، فلیپ چارت، پوستر، پمفلت، بوکلت ثبت می گردد.

ستون فعالیت های مرتبط با مداخلات آموزشی : فعالیت های مرتبط با مداخلات آموزشی در این ستون در سه بخش: رسانه های آموزشی استفاده شده بر حسب نیاز موضوع آموزشی و متناسب با گروه هدف برای آسان کردن یادگیری موضوع آموزشی (پوستر، پمفلت، فیلم / سی دی و...) برپایی نمایشگاه و برگزاری مسابقه (ورزشی، هنری و فرهنگی) در ستون مربوطه ثبت می گردد. در صورتی که رسانه آموزشی و مداخلات استفاده شده از موارد عنوان شده در جدول نباشد در ستون سایر ثبت می شود. در قسمت رسانه ها ثبت تعداد رسانه آموزشی مورد استفاده ضروری است.

در ستون آخر : مسئول برنامه آموزشی، نام و نام خانوادگی و سمت خود (اعم از پزشک، کاردان بهداشت خانواده، بهداشت محیط، بیماری ها، مراقب سلامت مدرسه، مربیان و بهورزان خانه های بهداشت و.....) را ثبت نموده و امضاء می کند.

بخش سوم: غربالگری و مراقبتهای بهداشتی و درمانی اولیه

از دیگر فعالیت های مهم مراکز و پایگاه های بهداشت در مورد سلامتی دانش آموزان و جوانان، ارزیابی مرتب وضعیت سلامت جسمی و روانی آن ها و انجام مراقبت های بهداشتی درمانی مورد نیاز این گروه سنی می باشد

برای اجرای صحیح این مراقبت ها فرم های مخصوصی در پرونده سلامت مدرسه وجود دارد که در ذیل شرح داده خواهد شد.

– فرم شماره ۳/۱/۱ - معاینات غربالگری سالانه (فرم ثبت نتایج معاینات غربالگری سالانه دانش آموزان مقطع ابتدایی مدرسه توسط پرسنل بهداشتی و مراقبین سلامت)

[illegible]

در این فرم نتایج معاینات غربالگری نو آموزان بدو ورود به مدرسه که توسط کارکنان بهداشتی غیر پزشک و مراقبین سلامت انجام می شود، ثبت می گردد. اطلاعات این فرم از روی فرم های شناسنامه سلامت دانش آموزان تکمیل می گردد.

در مدارس مختلط، نتایج معاینات دختر و پسر به طور جداگانه (در دو ردیف جداگانه) در فرم مذکور ثبت گردد.

نحوه تکمیل این فرم:

در ابتدا در قسمت بالای فرم نام مدرسه ثبت می گردد و سپس:

- **ستون مقطع و پایه تحصیلی :** مقطع و پایه تحصیلی دانش آموزانی که ارزیابی و معاینه شده اند در این ستون ثبت می شود.

- **ستون تاریخ معاینات :** در این ستون تاریخی که که پرسنل بهداشتی غیر پزشک و مراقبین سلامت، دانش آموزان را ارزیابی و معاینه کرده اند به روز / ماه / سال (از بالا به پائین) ثبت می شود.

- **ستون جنس :** در این ستون جنس دانش آموزان معاینه شده (دختر و پسر) ثبت می شود.

- **ستون تعداد دانش آموزان تحت پوشش :** تعداد کل دانش آموزان تحت پوشش در این ستون ثبت می گردد.

- **ستون تعداد دانش آموزان معاینه شده :** تعداد کل دانش آموزانی که ارزیابی و معاینه شده اند در این ستون ثبت می گردد.

- **ستون ارزیابی قد به سن دانش آموزان :** تعداد دانش آموزانی که در بررسی رشد جسمی، وضعیت رشد قدی آن ها (قد به سن) به ترتیب، زیر $-3Z\text{-score}$ (کوتاه قدی شدید)، بالای $+3Z\text{-score}$ (خیلی بلند قد) و بین $-2Z\text{-score}$ و $-3Z\text{-score}$ (کوتاه قدی) در قسمت مربوطه ثبت می شود.

- **ستون ارزیابی نمایه توده بدنی (BMI) دانش آموزان :** نمایه توده بدنی آنها به ترتیب، زیر $-3Z\text{-score}$ (لاغری شدید)، بین $-2Z\text{-score}$ و $-3Z\text{-score}$ (لاغری)، بین $-2Z\text{-score}$ و $+1Z\text{-score}$ (وزن متناسب) و بین $+1Z\text{-score}$ و $+2Z\text{-score}$ (اضافه وزن) یا بالای $+2Z\text{-score}$ (چاق) هستند در قسمت های مربوطه ثبت می شود.

- **ستون پدیکلوزیس سر :** تعداد موارد مبتلا به پدیکلوزیس سر در ستون مربوطه ثبت می گردد.

- **ستون دهان و دندان :** در این قسمت، تعداد دندان های پوسیده، تعداد افراد دارای دندان های پوسیده، تعداد دندان های پر شده، تعداد افراد دارای دندان های پر شده، تعداد افراد دارای مجموعه دندان های سالم، تعداد افراد دارای لثه ملتهب در قسمت مربوطه ثبت می شود.

- **ستون ریه :** تعداد موارد مشکوک به ابتلا به آسم و یا مشکوک به ابتلا به سل در ستون مربوطه ثبت می شود.

- **ستون مشکوک به اختلالات روانپزشکی :** تعداد دانش آموزانی که در ارزیابی مشکوک به اختلالات روانپزشکی هستند، ثبت می گردد.

- **ستون رفتارهای پر خطر :** تعداد دانش آموزانی که پس از ارزیابی دارای رفتارهای پر خطر قید شده در فرم (تغذیه نامناسب، کم تحرکی و تماس با مواد دخانی) هستند در ستون مربوطه ثبت می گردد.
- **ستون فشار خون :** تعداد دانش آموزانی که پس از ارزیابی و معاینه دارای فشار خون بالای صدک ۹۰ هستند، ثبت می گردد.
- **ستون اختلالات بینایی :** تعداد دانش آموزانی که اختلال دید دارند، ثبت می شود.
- **ستون اختلالات شنوایی :** تعداد دانش آموزانی که کاهش شنوایی دارند، ثبت می شود.
- **ستون اختلال گفتاری :** اختلال در آمادگی تحصیلی و اختلال رفتاری (اوتیسم) :تعداد دانش آموزانی که پس از ارزیابی و معاینه در پایگاه های سنجش دارای اختلالات گفتاری و اختلال در آمادگی تحصیلی هستند در قسمت مربوطه ثبت می گردد.
- **ستون تعداد موارد ارجاعی :** تعداد دانش آموزان ارجاع شده توسط بهورز /کارشناس یا کاردان بهداشتی به پزشک عمومی، تعداد دانش آموزان ارجاع شده ای که دارای جواب هستند و تعداد بدون جواب ثبت می گردد.
- **ستون بیماری نیازمند مراقبت ویژه :** تعداد دانش آموزان مبتلا به بیماری های نیازمند مراقبت ویژه (آلرژی، بیماری های ژنتیک و مادرزادی) هموفیلی، تالاسمی، سایر(، آسم، بیماری قلبی عروقی، صرع، دیابت) در قسمت مربوطه ثبت می شود.

- در فرم شماره ۳/۱/۲ - معاینات غربالگری سالانه (فرم ثبت نتایج معاینات غربالگری سالانه دانش آموزان سایر مقاطع مدرسه توسط پرسنل بهداشتی و مراقبین سلامت)

نتایج معاینات غربالگری دانش آموزان ورودی اول راهنمایی و متوسطه که توسط کارکنان بهداشتی غیر پزشک و مراقبین سلامت انجام می شود در این فرم ثبت می گردد. اطلاعات این فرم از روی فرم های شناسنامه سلامت دانش آموزان تکمیل می گردد .

در مدارس مختلط، نتایج معاینات دختر و پسر به طور جداگانه در فرم مذکور ثبت می شود. نحوه تکمیل این فرم به شرح ذیل می باشد:

در ابتدا در قسمت بالای فرم نام مدرسه ثبت می گردد و سپس:

- **ستون مقطع و پایه تحصیلی :** مقطع و پایه تحصیلی دانش آموزانی که ارزیابی و معاینه شده اند در این ستون ثبت می شود.
- **ستون تاریخ معاینات :** در این ستون تاریخی که که پرسنل بهداشتی غیر پزشک و مراقبین سلامت، دانش آموزان را ارزیابی و معاینه کرده اند به روز / ماه / سال (از بالا به پایین) ثبت می شود.
- **ستون جنس :** در این ستون جنس دانش آموزان معاینه شده (دختر و پسر) ثبت می شود.
- **ستون تعداد دانش آموزان تحت پوشش :** تعداد کل دانش آموزان تحت پوشش در این ستون ثبت می گردد.
- **ستون تعداد دانش آموزان معاینه شده :** تعداد کل دانش آموزانی که ارزیابی و معاینه شده اند در این ستون ثبت می گردد.
- **ستون موارد اختلالات جسمی و روانی :** در این ستون تعداد دانش آموزانی که مشکوک به اختلال بینایی، شنوایی، رشک و شپش، کچلی، اختلال رفتاری (بهداشت روان) هستند ثبت میگردد.
- **وضعیت دهان و دندان :** در این قسمت تعداد دندان های پوسیده، تعداد افراد دارای لثه متورم، تعداد دندان های پر شده و تعداد دندان های کشیده شده به تفکیک و در ستون مربوطه ثبت می گردد.
- **اختلالات رشد :** در این قسمت تعداد دانش آموزانی که قد به سن آن ها زیر صدک ۳ و یا بالای صدک ۹۷ است در ستون مربوطه ثبت می گردد. و در قسمت شاخص توده بدنی تعداد دانش آموزانی که زیر صدک ۵، بین صدک ۸۵ و ۹۵ و یا بالای صدک ۹۵ هستند در ستون مربوطه ثبت می گردد.
- **ستون بیماری نیازمند مراقبت ویژه :** تعداد دانش آموزان مبتلا به بیماری های نیازمند مراقبت ویژه (دیابت، بیماری قلبی عروقی، صرع، آسم، هموفیلی و تالاسمی) در قسمت مربوطه ثبت می شود.
- **فرم شماره ۳/۲- ارجاع و پیگیری نتایج معاینات غربالگری سالانه (فرم ثبت و پیگیری نتایج ارجاعات دانش آموزان توسط پرسنل بهداشتی و مراقبین سلامت)**

(فرم 5) فرم ثبت و پیگیری نتایج ارجاعات دانش آموزان مدرسه توسط پرسنل بهداشتی و مراقبین سلامت

ردیف	نام و نام خانوادگی	پای تحصیلی	تاریخ انجام معاینات	نوع اختلال	تاریخ ارجاع	نتیجه ارجاع							اقدامات به عمل آمده				خدمات حمایتی		
						نام	تقدیر	بدون جواب	درمان شده است	شارده با دانش آموز	شارده با اولیا	شارده با اولیا	شارده با اولیا	شارده با اولیا	شارده با اولیا	شارده با اولیا	شارده با اولیا	شارده با اولیا	شارده با اولیا

پس از انجام معاینات غربالگری و شناسایی دانش آموزان دارای اختلال، ارجاع آن ها به پزشکان عمومی یکی از فعالیت های بسیار مهم و ارزشمند کارکنان بهداشتی است. همچنین انجام مراقبت های لازم بهداشتی و درمانی آن ها و پیگیری بهبودی کامل دانش آموزان مزبور از اولویت های مهم و اساسی مراکز بهداشتی درمانی، پایگاه ها و خانه های بهداشت به شمار می آید تا از این طریق بخشی از سلامت این گروه سنی تامین گردد.

لذا با توجه به اهمیت بسیار زیاد این مسئله در نظام بهداشتی و درمانی و جهت انعکاس زحمات همکاران محترم در زمینه ارجاع و مراقبت افراد دارای اختلال، ثبت دقیق اطلاعات این دانش آموزان از حساسیت خاصی برخوردار است.

از این جهت فرم مخصوصی در پرونده سلامت مدرسه در نظر گرفته شده است تا نام و مشخصات دانش آموزانی که در معاینات غربالگری، مشکوک به اختلال بوده در این فرم ثبت گردد و مراقبت آن ها مطابق فرم پیگیری بیماری ها ادامه یابد.

نحوه تکمیل این فرم به شرح زیر است:

- در جای خالی عنوان فرم، نام مدرسه ثبت می شود.
- ستون ردیف : ردیف فعالیت ها به ترتیب ۱، ۲، ۳، درج می شود.

- **ستون نام و نام خانوادگی :** نام و نام خانوادگی دانش آموز مشکوک به اختلال ثبت می شود. اگر دانش آموزی دارای چند اختلال باشد به تعداد اختلال نام وی در فرم ثبت می گردد و پیگیری لازم انجام گردد.

- **ستون پایه تحصیلی :** پایه تحصیلی دانش آموز دارای اختلال، در این ستون ثبت می شود.

- **ستون تاریخ انجام معاینات :** تاریخ زمانی که دانش آموز توسط کادر بهداشتی غیر پزشک و یا مراقب سلامت معاینه شده است ثبت می گردد.

- **ستون نوع اختلال :** اختلال یا بیماری که دانش آموز به سبب آن ارجاع می گردد به دقت ثبت می شود.

- **ستون تاریخ ارجاع :** تاریخ روزی که فرد جهت بررسی و انجام اقدامات درمانی لازم به پزشک عمومی، ارجاع داده می شود در این ستون ثبت می شود.

- **ستون نتیجه ارجاع :** در این ستون نتیجه ارجاع دانش آموز به پزشک عمومی با علامت (✓) مشخص می شود ، در صورتیکه دانش آموز سالم باشد در ستون سالم علامت (✓) زده و چنانچه اختلال شناسایی شده توسط پزشک تایید شده است در ستون تایید بیماری علامت (✓) زده می شود و صورت نامعلوم بودن نتیجه در ستون بدون جواب علامت (✓) زده می شود.

- **ستون اقدامات به عمل آمده :** نتیجه اقداماتی که در جریان ارجاع به عمل آمده است مطابق با فرم و در قسمت های مربوطه با علامت (✓) ثبت می گردد.
چنانچه در برخی از موارد پیش بینی شده، اقدامی صورت نگرفته است ستون مربوطه با علامت (-) تکمیل گردد.

- **ستون خدمات حمایتی :** چنانچه اختلال شناسایی یا تایید شده دانش آموز به گونه ای است که نیاز به خدمات حمایتی از قبیل عینک، سمعک دارد در بخش مربوطه ثبت می گردد و در صورتی که دانش آموز به خدمات دیگر مانند صندلی چرخدار و و یا خدمات درمانی از قبیل روان درمانی، فیزیوتراپی و غیره دارد در قسمت سایر و با ذکر نام خدمات ثبت می گردد.

بخش چهارم : معاینات دوره ای و مراقبتهای پزشکی

مراقبت های بهداشتی و درمانی دانش آموزان و مدارس نیازمند تیم بهداشتی توانمند و در عین حال هماهنگ و منسجمی است که وظایف هر کدام به صورت روشن و واضح تعیین و سطح بندی شده و هدایت فنی این تیم نیز به عهده فرد آشنا به مسایل پزشکی و طبی در حد عمومی باید باشد. لذا با توجه به ساختار نظام مراقبت های اولیه بهداشتی درمانی، تیم ارایه خدمات بهداشت مدارس متشکل از رئیس مرکز بهداشتی درمانی، پزشک عمومی مرکز، کاردان /کارشناس های بهداشت عمومی اعم از بهداشت خانواده، محیط، بیماری ها، مراقبین سلامت مدارس و بهورزان است.

در این میان پزشک عمومی ضمن مدیریت فنی و اجرایی برنامه های بهداشتی در مدارس انجام ویزیت دوره ای، بیماریابی کلیه دانش آموزان، پیگیری و مراقبت دانش آموز دارای اختلال و بیمار را نیز به عهده دارد و در این خصوص انجام وظیفه می نماید.

ویزیت و معاینات دانش آموزان توسط پزشکان عمومی به سه صورت انجام می شود:

۱-بدو ورود به مدرسه :

شامل کودکانی که هر سال تحصیلی در نظام آموزشی و مدارس ابتدایی ثبت نام نموده و در کلاس اول ابتدایی مشغول تحصیل می شوند.

معاینه این کودکان در مناطق شهری دارای پایگاه سنجش توسط کارکنان بهداشتی مستقر در پایگاه ها و توسط پزشکان و کارکنان بهداشتی مستقر در مراکز بهداشتی انجام می گیرد.

در مناطق شهری فاقد پایگاه سنجش توسط پزشکان مراکز شهری انجام می شود.

در مناطق روستایی ویزیت تمام کودکان در بدو ورود به مدرسه توسط پزشکان مراکز روستایی با هماهنگی مربیان خانه های بهداشت و بهورزان انجام می شود.

۲-معاینات دوره ای:

پس از معاینات اول ابتدایی تمام دانش آموزان تحت پوشش بایستی به صورت دوره ای (در پایه اول راهنمایی و پایه اول متوسطه) و در مناطقی که پزشک خانواده اجرا می شود مطابق نسخه ۰۲ مورد بیماریابی قرار گرفته و تحت مراقبت کامل قرارگیرند.

۳-ویزیت مجدد:

تمام دانش آموزانی که در معاینات بدو ورود به مدرسه (معاینات اول ابتدایی) و معاینات دوره ای بر اساس تشخیص پزشک، بیماربایی شده و برای آن ها پرونده مراقبت و پیگیری تشکیل شده است باید به طور مرتب تا بهبودی کامل ویزیت شده و تحت مراقبت و پیگیری قرار گیرند.

جهت ثبت فعالیت های پزشک عمومی در مورد ویزیت و مراقبت بهداشتی و درمانی دانش آموزان فرم های جداگانه در پرونده سلامت مدرسه پیش بینی شده و ضروری است تا پزشکان محترم بعد از اتمام هر فعالیت، نتیجه آن ها را در فرم های مربوطه ثبت نمایند .

توضیحات لازم در مورد هر کدام به شرح زیر ارایه می شود تا مطابق آن نسبت به تکمیل فرم ها اقدام شود:

– فرم شماره ۴/۱/۱- معاینات دوره ای پزشک (ثبت نتایج معاینات دوره ای دانش آموزان مقطع ابتدایی مدرسه توسط پزشکان عمومی)

(فرم 6) ثبت نتایج معاینات دوره ای دانش آموزان مدرسه توسط پزشکان عمومی

تاریخ و نام دانش آموزان			وضعیت عمومی														تعداد دانش آموزان
			نمایه توده بدنی (BMI)							نمایه سن							
سال تحصیلی / تاریخ ویزیت	نام و نام خانوادگی	تاریخ تولد	نوع بیماری	وضعیت شده	وضعیت پیش	وضعیت بدنی	وضعیت سن	وضعیت BMI	وضعیت سن	وضعیت BMI	وضعیت سن	وضعیت BMI	وضعیت سن	وضعیت BMI	وضعیت سن	وضعیت BMI	وضعیت سن

[illegible]

8

نحوه تکمیل این فرم به شرح زیر است:

– **ستون تاریخ معاینات :** در این ستون تاریخی که که پرسنل بهداشتی غیر پزشک و مراقبین سلامت، دانش آموزان را ارزیابی و معاینه کرده اند به روز /ماه /سال (از بالا به پایین) ثبت می شود.

- **ستون جنس:** در این ستون جنس دانش آموزان معاینه شده (دختر و پسر) ثبت می شود.

- ستون تعداد دانش آموزان تحت پوشش : تعداد کل دانش آموزان تحت پوشش در این ستون ثبت می گردد.

- **ستون تعداد دانش آموزان معاینه شده :** تعداد کل دانش آموزانی که ارزیابی و معاینه شده اند در این ستون ثبت می گردد.

- **ستون قد به سن :** تعداد دانش آموزانی که در بررسی رشد جسمی، وضعیت رشد قدی آن ها به ترتیب زیر زیر $-3Z\text{-score}$ (کوتاه قدی شدید) ، بالای $+3Z\text{-score}$ (خیلی بلند قد) و بین $-2Z\text{-score}$ و $-3Z\text{-score}$ (کوتاه قدی) می باشد در ستون مربوطه ثبت می شود.

- **ستون نمایه توده بدنی (BMI):** در این ستون تعداد دانش آموزانی که نمایه توده بدنی آنها به ترتیب : زیر $-3Z\text{-score}$ (لاغری شدید) ، بین $-2Z\text{-score}$ و $-3Z\text{-score}$ (لاغر) ، بین $-2Z\text{-score}$ و $+1Z\text{-score}$ (وزن متناسب) و بین $+1Z\text{-score}$ و $+2Z\text{-score}$ (اضافه وزن) یا بالای $+2Z\text{-score}$ (چاق) هستند در قسمت های مربوطه ثبت می شود.

- **ستون زردی اسکلرا :** در این ستون تعداد دانش آموزان مبتلا به هیپاتیت ثبت می گردد.

- **ستون بررسی مخاط :** در این ستون تعداد دانش آموزان مبتلا به کم خونی ثبت می شود.

- **ستون چشم :** تعداد دانش آموزان مبتلا به کونژنکتیویت یا اختلال بینایی در ستون مربوطه ثبت می شود.

- **ستون گوش :** تعداد دانش آموزان مبتلا به اوتیت مدیا، اوتیت خارجی، اختلال شنوایی در ستون مربوطه ثبت می شود.

- **ستون تیروئید :** تعداد دانش آموزان مبتلا به گواتر (بزرگی تیروئید) یا وجود بیماری تیروئید بدون گواتر در ستون مربوطه ثبت می شود.

- **ستون ریه :** تعداد دانش آموزان مبتلا به بیماری آسم یا سل در قسمت مربوطه ثبت می شود.

- **ستون قلب و عروق :** تعداد دانش آموزانی که در خطر ابتلاء به بیماری زودرس قلبی عروقی یا مبتلا به بیماری قلبی عروقی هستند در ستون مربوطه ثبت می شود.

- **ستون اختلالات جلدی :** تعداد دانش آموزانی که مبتلا به بیماری های جلدی هستند در ستون مربوطه ثبت می گردد.

- **ستون ستون فقرات :** تعداد دانش آموزان مبتلا به اسکولیوزیس، کیفوزیس، لوردوزیس در ستون مربوطه ثبت می شود.

- **ستون قفسه سینه :** تعداد دانش آموزان دارای اختلال شکل قفسه سینه ثبت می گردد.

- **ستون اندام ها:** تعداد دانش آموزان دارای اندام غیر طبیعی در ستون مربوطه ثبت می شود.
- **ستون ادراری تناسلی:** تعداد دانش آموزانی که مبتلا به عدم نزول بیضه، عفونت ادراری هستند در ستون مربوطه ثبت می گردد.
- **ستون اختلالات روانپزشکی:** تعداد دانش آموزان مبتلا به اختلال روانپزشکی به تفکیک اختلالات موجود در فرم در ستون های مربوطه ثبت می شود.
- **در ستون بلوغ زودرس:** تعداد دانش آموزانی که در بررسی به عمل آمده تشخیص بلوغ زودرس در آن ها داده شده است در قسمت مربوطه ثبت می گردد.
- **ستون افزایش فشار خون:** تعداد دانش آموزانی که افزایش فشار خون دارند به تفکیک پره هیپرتانسیون، هیپرتانسیون مرحله ۱ و هیپرتانسیون مرحله ۲ در ستون مربوطه ثبت می گردند
- **ستون سایر با ذکر نام:** در این ستون تعداد دانش آموزانی که به اختلالی غیر از موارد ذکر شده در جدول مبتلا هستند ثبت می گردد. ذکر نام اختلال الزامی است.
- **ستون نتیجه معاینات:** در این قسمت نتیجه معاینات پزشک ثبت می گردد. در ستون اول تعداد دانش آموزان دارای اختلال، در ستون اقدامات اولیه، تعداد دانش آموزانی که تحت درمان سرپایی قرار گرفته اند یا ارجاع شده اند به تفکیک در ستون مربوطه ثبت می گردد.
- در ستون نتیجه ارجاع، نتایج حاصل از ارجاع به تفکیک تایید اختلال، فاقد مشکل و بدون جواب، در ستون مربوطه ثبت می شود. و در قسمت تحت درمان، تعداد دانش آموزانی که در نتیجه ارجاع پزشک تحت درمان سرپایی یا بستری قرار گرفته اند در ستون مربوط ثبت می گردد.

- فرم ۴/۱/۲- معاینات دوره ای پزشک (ثبت نتایج معاینات دوره ای دانش آموزان سایر مقاطع مدرسه توسط پزشکان عمومی)

در این فرم نتایج معاینات دوره ای دانش آموزان ورودی اول راهنمایی و اول متوسطه که توسط پزشکان عمومی ویزیت شده اند از روی دفتر معاینات ثبت می گردد. در مدارس مختلط، نتایج معاینات دختر و پسر به طور جداگانه در فرم مذکور (در دو ردیف جداگانه) ثبت می شود نحوه تکمیل این فرم به شرح زیر است:

- **ستون مقطع و پایه تحصیلی:** مقطع و پایه تحصیلی دانش آموزانی که ارزیابی و معاینه شده اند در این ستون ثبت می شود.

- **ستون تاریخ معاینات:** در این ستون تاریخی که که پرسنل بهداشتی غیر پزشک و مراقبین سلامت، دانش آموزان را ارزیابی و معاینه کرده اند به روز / ماه / سال (از بالا به پایین) ثبت می شود.
- **ستون جنس:** در این ستون جنس دانش آموزان معاینه شده (دختر و پسر) ثبت می شود.
- **ستون تعداد دانش آموزان تحت پوشش:** تعداد کل دانش آموزان تحت پوشش در این ستون ثبت می گردد.
- **ستون تعداد دانش آموزان معاینه شده:** تعداد کل دانش آموزانی که ارزیابی و معاینه شده اند در این ستون ثبت می گردد
- **آئمی:** در این ستون تعداد دانش آموزانی که در بررسی به عمل آمده مبتلا به آئمی (کم خونی) می باشند، ثبت می گردد.
- **پوست و مو:** در این ستون تعداد دانش آموزانی که مبتلا به گال یا کچلی هستند در قسمت مربوطه ثبت می شود.
- **بزرگی تیروئید:** در این ستون تعداد دانش آموزانی که در بررسی های انجام شده تیروئید بزرگ دارند ثبت می شود.
- **چشم و اختلالات بینایی:** در این ستون تعداد دانش آموزان مبتلا به اختلال بینایی و چشمی ثبت می گردد.
- **اختلالات گوش و حلق و بینی:** در این ستون تعداد دانش آموزانی که اختلالات در گوش و حلق و بینی دارند ثبت می شود.
- **ستون فقرات و اندام:** در این ستون تعداد دانش آموزانی که در بررسی های انجام شده مشکوک به کیفوزیس، لوردوزیس، اسکولیوزیس، راه رفتن غیر طبیعی، صافی کف پا بوده اند در قسمت های مربوطه ثبت می شود.
- **قفسه سینه:** در این ستون تعداد دانش آموزانی که مبتلا به اختلالات شکل قفسه سینه هستند، ثبت می شود

- شکم: در این ستون تعداد دانش آموزانی که دارای بزرگی طحال، بزرگی کبد دارند در ستون مربوطه ثبت می گردد.
- اختلال قلب و عروق: در این ستون تعداد دانش آموزانی که مشکوک به اختلالات قلبی عروقی هستند ثبت می شود.
- اختلال ریوی: در این ستون تعداد دانش آموزانی که مشکوک به اختلالات دستگاه ریوی هستند ثبت می شود.
- اختلال ادراری تناسلی: در این ستون تعداد دانش آموزانی که مبتلا به هرنی، هیدروسل و یا اختلال کلیوی هستند در ستون مربوطه ثبت می گردد.
- ستون های اختلال سایکولوژیک، اختلال نورولوژیک، اختلال روند بلوغ و پرفشاری خون: تعداد دانش آموزان مبتلا به اختلالات سایکولوژیک، نورولوژیک، روند بلوغ و پرفشاری خون در قسمت مربوطه ثبت می گردد.
- فرم شماره ۴/۲- ارجاع و پیگیری نتایج معاینات دوره ای پزشک عمومی(فرم ثبت و پیگیری نتایج معاینات دوره ای دانش آموزان توسط پزشکان عمومی)

درمان سرپایی، ارجاع دانش آموزان مشکل دار به سطوح بالاتر و پیگیری بیماری آن ها یکی از فعالیت های بسیار مهم و ارزشمند پزشکان محترم مراکز بهداشتی درمانی شهری و روستایی می باشد که باید در جریان انجام معاینات دانش آموزان، مورد توجه قرار گرفته و به آن توجه جدی شود. با توجه به اهمیت بسیار زیاد این مسئله در نظام مراقبت های اولیه بهداشتی درمانی، ثبت دقیق اطلاعات چنین دانش آموزانی از حساسیت خاصی برخوردار بوده و لازم است کلیه اقدامات به عمل آمده پس از شناسایی بیماری دانش آموز در پرونده سلامت درج شود.

به این منظور فرم شماره ۴/۲- در پرونده سلامت مدرسه پیش بینی شده است تا مشخصات دانش آموزانی که در ویزیت و معاینات دوره ای بیماریابی شده و نیاز به ادامه درمان و پیگیری دارند ثبت گردد. نحوه تکمیل فرم به شرح زیر است:

در قسمت بالای فرم نام مدرسه در جای خالی ثبت گردد.

- **ستون ردیف :** ردیف فعالیت ها به ترتیب ۱، ۲، ۳، درج می شود.
- **ستون نام و نام خانوادگی دانش آموز :** نام و نام خانوادگی دانش آموز دارای اختلال ثبت می شود.
- **ستون پایه تحصیلی :** در این ستون مقطع و پایه تحصیلی دانش آموز بیماریابی شده ثبت می گردد.
- **ستون نوع اختلال :** در این ستون اختلال شناسایی شده در دانش آموز مانند اختلال شنوایی، بینایی، تیروئید، قلب و عروق و.... ثبت می شود.
- **ستون اقدامات به عمل آمده :** ۱- درمان سرپایی : اختلال یا بیماری دانش آموز طوری است که پزشک عمومی می تواند با تجویز دارو نسبت به بهبودی آن اقدام کند. ۲- ارجاع به مراکز تخصصی : اختلال و بیماری دانش آموز به گونه ای است که تشخیص و درمان آن نیازمند اقدامات تخصصی توسط متخصص ذیربط می باشد که در این صورت نسبت به ارجاع دانش آموز به مراکز تخصصی اقدام می شود.
- **ستون نتیجه ارجاع :** در صورتی که دانش آموز به متخصص یا مراکز تخصصی ارجاع شده باشد، پیگیری نتیجه آن مورد تاکید است (یا قبل از صدور گواهی تندرستی، یا در طول سال تحصیلی و ترجیحاً تا سه ماه پس از معاینات) ، بنابراین دانش آموزی که نتیجه ارجاع او مشخص نشده باشد، سیر مراقبت او ناقص و فاقد ارزش لازم است.

پس از پیگیری نتیجه ارجاع، باید نسبت به ثبت آن به شرح زیر در این ستون اقدام شود:
در صورتی که اختلال شناسایی شده توسط پزشک متخصص تایید گردد و توسط متخصص تحت درمان دارویی قرار گیرد در ستون مربوطه با علامت (✓) مشخص شود.

در صورتی که اختلال یا بیماری نیازمند بستری و انجام مراقبت تخصصی (اعم از درمان دارویی یا عمل جراحی) است در ستون مربوطه با علامت (✓) مشخص شود.
در صورتی که نتیجه ارجاع دانش آموز به مراکز تخصصی مشخص نباشد در قسمت بدون جواب علامت (✓) ثبت شود.

– **ستون اقدامات بهداشتی و درمانی به عمل آمده پس از تایید بیماری :** پس از انجام درمان سرپایی یا تخصصی، در مواردی لازم است تا پزشک عمومی اقدامات بهداشتی درمانی دیگری را به شرح ذیل اقدام و مورد پیگیری قرار دهد:

– **آموزش و مشاوره :** در اختلالات روانپزشکی و در برخی از بیماری ها مانند بیماری دهان و دندان، آسم، قلب و عروق، فشارخون، دیابت و لازم و ضروری است تا با دانش آموز، والدین دانش آموز یا اولیاء مدرسه مشاوره شده و توصیه های لازم مراقبتی به آن ها ارایه گردد، در این صورت بایستی نسبت به ثبت آن در ستون های مربوطه اقدام شود.

– **خدمات حمایتی و توانبخشی :** چنانچه اختلال شناسایی شده و تایید شده دانش آموز به نوعی است که نیاز به خدمات حمایتی از قبیل عینک، سمک و سایر (ویلچر و.....) دارد بایستی نسبت به تهیه و تامین آن به نحو مقتضی توسط دانش آموز، خانواده وی، اولیای مدرسه، موسسات دولتی، موسسات خیریه غیر دولتی و اقدام، و در قسمت های مربوطه علامت زده شود .

در برخی موارد نیز ضروری است برای بازگرداندن توانایی ها و مهارت های دانش آموزان از خدمات توانبخشی نظیر گفتار درمانی، فیزیوتراپی، روان درمانی و سایر استفاده شود، در چنین مواردی نیز بایستی نتایج اقدامات به عمل آمده در ستون مربوطه ثبت شود.

– **در آخرین ستون :** برای سهولت در تماس با دانش آموز و خانواده اش و تداوم مراقبت دانش آموز و اطلاع از سلامت او، گرفتن شماره تلفن لازم و ضروری است .لذا همکاران محترم باید از دانش آموزانی

که به مراقبت نیاز دارند، شماره تلفنی را که بتوان به راحتی با بیمار یا خانواده وی تماس حاصل نمود، اخذ و در این ستون درج نمایند.

بخش پنجم: خدمات بهداشتی، درمانی و مدیریت بیماری ها

- بررسی و مدیریت بیماری های واگیر (فرم وضعیت بیماری های واگیر در مدرسهدر سال تحصیلی.....)

بر اثر ورود میکروارگانیسم ها به بدن بیماری های عفونی ایجاد می گردد. تعداد زیادی از این بیماری ها مسری و واگیردار بوده و قابل انتقال از موجودی به موجود دیگر (اعم از حیوان به انسان، انسان به انسان یا حیوان به حیوان) هستند. عوامل اپیدمیولوژیک مهم در بروز این بیماری ها عبارتند از عامل بیماری زا، شرایط محیطی و مصونیت و ایمنی میزبان. عدم تعادل در عوامل فوق موجب بروز این بیماری های عفونی مسری و واگیر می شود و مداخله اپیدمیولوژیک در این بیماری ها و کاستن از بار آن ها یکی از وظایف حساس پزشکان عزیز مراکز بهداشتی درمانی اعم از شهری و روستایی به شمار می آید.

از آنجایی که میزان بروز، شیوع و انتقال این بیماری ها در محیط های پر ازدحام و مجتمع مثل سربازخانه ها، مراکز آموزشی و تربیتی و اماکن عمومی از شدت بیش تری برخوردار است، لذا شناسایی به موقع این بیماری ها و انجام اقدامات پیشگیرانه یکی از موضوعات مهم و اساسی است که باید از طریق مراکز بهداشتی درمانی و خانه های بهداشت مد نظر قرار گرفته و نسبت به کنترل آن اقدام لازم به عمل آید.

در این میان مدارس و دانش آموزان با توجه به مسایل زیر از اهمیت مضاعفی برخوردار بوده و توجه جدی به آن لزوم بیش تری دارد:

جمعیت دانش آموزی در مدرسه بیشتر و متراکم تر است.

با توجه به وضعیت رشدی دانش آموزان مخصوصاً در سنین ابتدایی، آسیب پذیری آن ها نسبت به سایر گروه های سنی بیش تر است.

برخی از مدارس، مخصوصاً در مناطق روستایی، در مجاور کانون های خطر (گورستان، رودخانه های آلوده و.....) قرار دارند.

دسترسی به مدارس و دانش آموزان جهت انجام مداخلات پیشگیرانه سهل تر و آسان تر است.

لذا با توجه به اصول اپیدمیولوژیک بیماری های عفونی، موارد فوق الذکر و اهمیت پیشگیری این بیماری ها در سنین مدرسه، با توجه به اثرات سوپی که در سلامت جسمی، روحی و تحصیلی دانش آموزان به جای می گذارند، برنامه ریزی جهت بررسی همه گیری و جلوگیری از ابتلاء دانش آموزان و پرسنل مدارس به این بیماری ها و همچنین پیشگیری از شیوع آن با انجام اقدامات به موقع در مدارس تحت پوشش مراکز بهداشتی و خانه های بهداشت یکی از فعالیت های ضروری بهداشت مدارس محسوب می گردد .

به این منظور لازم است روسای محترم مراکز بهداشتی درمانی، پزشکان، کاردان های مراکز بهداشتی درمانی شهری و روستایی، مربیان و بهورزان خانه های بهداشت و رابطین مدرسه ضمن هماهنگی با مسئولین ذیربط مدارس تحت پوشش (مدیر، معاون و یا مراقب سلامت) و توجه کامل آن ها در خصوص نحوه اطلاع از وجود نشانه ها و علایم بیماری های عفونی و مسری در مدرسه و در بین دانش آموزان و کیفیت گزارش دانش آموزان مبتلاء به مرکز یا خانه بهداشت، اقدامات لازم را به عمل آورده و با توجه به موارد پیش بینی شده در فرم شماره ۵/۱ در آن ثبت نمایند .

(فرم 8) فرم وضعیت بیماری های واگیر در مدرسه در سال تحصیلی

نام بیماری	سه ماهه اول (پاییز)		سه ماهه دوم (زمستان)		سه ماهه سوم (بهار)		تعداد موارد تایید شده توسط پزشک		
	مشکوک به بیماری / اختلال	ارجاع	مشکوک به بیماری / اختلال	ارجاع	مشکوک به بیماری / اختلال	ارجاع	۳	۱	۳
اسهال									
زرد زخم									
سرخک									
پدیکولوز									
هپاتیت									
سل									
بیماری های بثورى جلدی									
مننژیت									
سایر بیماری ها									
جمع									

(فرم 9) فرم بررسی وضعیت واکسیناسیون دانش آموزان

واکسیناسیون کودکان بدو ورود به دبستان (سال اول ابتدایی)				واکسیناسیون توأم دانش آموزان 16- 14 ساله (سال اول دبیرستان)			
کل دانش آموزان هدف	ناقص	کامل	نتیجه (کامل شده)	کل دانش آموزان هدف	ناقص	کامل	نتیجه (کامل شده)
دختر				دختر			
پسر				پسر			
جمع				جمع			

نحوه تکمیل این فرم به شرح زیر است:

در قسمت عنوان فرم، نام مدرسه و سال تحصیلی که مورد یا موارد بیماری های مزبور در آن بررسی شده اند نوشته می شود.

تعداد دانش آموزان مشکوک به ابتلا به هر کدام از بیماری های اسهال، زرد زخم، سرخک، پدیکولوز، هپاتیت، سل، بیماری های بثورى جلدی (مانند آبله مرغان) و مننژیت که برای اولین بار و قبل از بررسی توسط واحد بهداشتی گزارش شده اند به تفکیک سه ماهه اول (پاییز) و سه ماهه دوم (زمستان) و سه ماهه سوم (بهار) سال تحصیلی توسط مدرسه ثبت می شود و موارد ارجاعی در ستون ارجاع توسط کارکنان بهداشتی ثبت می گردد. تعداد دانش آموزان مبتلا به بیماری هایی غیر از موارد ذکر شده، در قسمت سایر بیماری ها (با ذکر نام بیماری مانند آنفلوآنزا) ثبت می شود.

در ستون آخر مواردی که بعد از بررسی توسط پزشک عمومی و واحد بهداشتی مورد تایید قرار گرفته اند ثبت می گردند

- فرم شماره ۵/۲ - بررسی و تکمیل واکسیناسیون (فرم بررسی وضعیت واکسیناسیون دانش آموزان)

ایمن سازی کودکان و نوجوانان به عنوان یک وظیفه اصلی در مراکز بهداشتی درمانی و خانه های بهداشت مطابق برنامه ملی و کشوری واکسیناسیون انجام و مورد پیگیری قرار می گیرد. در این برنامه کودکان از بدو تولد تا سن قبل از مدرسه (۶ سالگی) در مقابل بیماری های قابل پیشگیری با واکسن، واکسینه می شوند. در سن نوجوانی (۱۶-۱۴ سالگی) نیز واکسن دوگانه (دیفتری و کزاز) به عنوان یادآور به این گروه سنی تزریق می گردد.

با توجه به این که ممکن است بعضی از والدین و خانواده ها در انجام واکسیناسیون فرزندانشان غفلت کرده باشند، سنین مدرسه به ویژه سن ورود به مدرسه (پایه اول ابتدایی) بهترین فرصت برای بررسی مجدد وضعیت واکسیناسیون آن ها به شمار می آید و لازم است همکاران محترم واحدهای بهداشتی و درمانی ضمن بررسی دقیق سوابق این کودکان از روی کارت واکسیناسیون، در صورت مشاهده هرگونه نقص نسبت به تکمیل واکسیناسیون دانش آموزان مطابق برنامه کشوری اقدام نموده و پس از آن مجوز حضور وی در مدرسه را تایید نمایند. همچنین واکسیناسیون توام بزرگسالان (دوگانه دیفتری و کزاز) دانش آموزان اول متوسطه سنین (۱۶-۱۴ سالگی) بررسی و در مورد انجام و یا تکمیل واکسیناسیون آن ها مطابق با دستورالعمل کشوری ایمن سازی اقدام نمایند. نتایج اقدامات انجام یافته در این خصوص در فرم شماره ۵/۲ ثبت می گردد. نحوه تکمیل فرم به شرح ذیل است:

قسمت واکسیناسیون کودکان بدو ورود به دبستان (سال اول ابتدایی): تعداد کل دانش آموزان اول ابتدایی به تفکیک دختر و پسر ثبت می شود.

در ستون دوم تعداد دانش آموزانی که واکسیناسیون آن ها ناقص است ثبت می گردد. در ستون سوم تعداد دانش آموزانی که در زمان بررسی دارای واکسیناسیون کامل می باشند، نوشته می شود. در ستون چهارم تعداد دانش آموزانی که واکسیناسیون ناقص داشته اند و مورد پیگیری قرار گرفته واکسیناسیون آن ها در مراکز بهداشتی درمانی و خانه های بهداشت مطابق برنامه ملی و کشوری واکسیناسیون تکمیل گشته است، ثبت می گردد.

قسمت واکسیناسیون توام دانش آموزان ۱۶-۱۴ ساله (پایه اول متوسطه): تعداد کل دانش آموزان اول متوسطه به تفکیک دختر و پسر ثبت می شود.

در ستون دوم تعداد دانش آموزانی که در زمان بررسی، واکسن توام یادآور خود را دریافت نکرده اند، ثبت می شود. .

در ستون سوم تعداد دانش آموزانی که در زمان بررسی، واکسن توام یادآور خود را دریافت کرده اند، ثبت می شود. .

درستون چهارم تعداد دانش آموزانی که در زمان بررسی واکسیناسیون توام یادآور خود را دریافت نکرده اند و اقدام جهت تکمیل واکسن توام آن ها به عمل آمده نوشته می شود.

– فرم شماره ۵/۳- پیگیری و مراقبت دانش آموزان نیازمند مراقبت ویژه (فرم ثبت و پیگیری نتایج مراقبت دانش آموزان نیازمند مراقبت ویژه مدرسه.....درطول سال تحصیلی.....)

دانش آموز نیازمند به مراقبت ویژه دانش آموزی است که پزشک یکی از اختلالات: دیابت، صرع، آسم، آلرژی، بیماری های قلبی عروقی، بیماری های ژنتیک و مادرزادی (هموفیلی، تالاسمی و....) را برای وی تایید نموده است.

(فرم 10) فرم ثبت و پیگیری نتایج مراقبت دانش آموزان نیازمند مراقبت ویژه* مدرسه..... در طول سال تحصیلی.....

ردیف	نام و نام خانوادگی	پایه تحصیلی	نوع اختلال تایید شده	آموزش و مشاوره			شماره تماس دانش آموز
				دانش آموز	اولیاء مدرسه	والدین	

* دانش آموز نیازمند مراقبت ویژه: دانش آموزی است که پزشک یکی از اختلالات (دیبابت، صرع، آسم، آلرژی، بیماری های قلبی عروقی، بیماری های ژنتیک و مادرزادی (هموفیلی، تالاسمی و ...) را برای وی تأیید نموده است.

نحوه تکمیل فرم به شرح زیر است:

در قسمت عنوان فرم، نام مدرسه و سال تحصیلی نوشته می شود.

ردیف: ردیف فعالیت ها به ترتیب ۱، ۲، ۳، درج می شود.

نام و نام خانوادگی: نام و نام خانوادگی دانش آموز نیازمند به مراقبت ویژه ثبت می شود.

پایه تحصیلی: در این ستون پایه تحصیلی دانش آموز نیازمند به مراقبت ویژه ثبت می گردد.

نوع اختلال تایید شده: در این ستون اختلال شناسایی شده در دانش آموز توسط پزشک، ثبت می شود.

آموزش و مشاوره: در صورتی که دانش آموز دارای اختلال، والدین دانش آموز و یا اولیاء مدرسه در خصوص

این اختلال توسط کارکنان بهداشتی مدرسه یا مرکز بهداشتی درمانی مورد آموزش و مشاوره قرار گرفته اند در

ستون های این بخش ثبت می گردد.

سیر پیگیری و مراقبت های بهداشتی درمانی به عمل آمده در طول سال تحصیلی: در این قسمت روند مراقبت

دانش آموز نیازمند مراقبت ویژه تحت پوشش مراکز تخصصی یا سایر مراکز و مراقبت های بهداشتی به عمل

آمده و نتایج حاصل از پیگیری توسط پرسنل بهداشتی درج می گردد.

در آخرین ستون: برای سهولت در تماس با دانش آموز و خانواده اش و تداوم مراقبت دانش آموز و اطلاع از سلامت او، گرفتن شماره تلفن لازم و ضروری است. لذا همکاران محترم باید از دانش آموزانی که به مراقبت نیاز دارند، شماره تلفنی را که بتوان به راحتی با بیمار یا خانواده وی تماس حاصل نمود اخذ و در این ستون درج نمایند.

توجه: لازم است محتوای این فرم به اطلاع مدیر، معاونین و معلمان رسانده شود.

– فرم شماره ۵/۴- پیگیری و کنترل موارد سوانح و حوادث (فرم ثبت موارد سوانح و حوادث در بین دانش آموزان مدرسه.....)

(فرم 11) فرم ثبت موارد سوانح و حوادث در بین دانش آموزان مدرسه.....

تاریخ مراجعه / اعلام / پیگیری (روز / ماه / سال)	نام و نام خانوادگی	پایه تحصیلی	محل حادثه	شرح حادثه								نتیجه حادثه			مداخلات مورد نیاز			مسئول پیگیری کننده		
				نوع حادثه				نوع آسیب				غیبت بیش از دو هفته	فقدن عضو	فون	فرمان سرپایی	اقدامات اولیه بهداشتی و ارجاع فوری	نتیجه ارجاع			
				سطوح غیر بلند ^۱	افتادن یا لیز خوردن از ^۲	ضربه یا تسمی ^۳	سلول یا زخمی ^۴	نمادفات قلبی ^۵	سوختگی ها ^۶	آسیب های سرپایی ^۷	زخم ها و جراحات ^۸						آسیب های عمدی ^۹		بستری	تحت درمان
			داخل مدرسه																	
			بین خانه و مدرسه																	
			داخل مدرسه																	
			بین خانه و مدرسه																	
			داخل مدرسه																	
			بین خانه و مدرسه																	
			داخل مدرسه																	
			بین خانه و مدرسه																	
			داخل مدرسه																	
			بین خانه و مدرسه																	
			داخل مدرسه																	
			بین خانه و مدرسه																	
			داخل مدرسه																	
			بین خانه و مدرسه																	
			داخل مدرسه																	
			بین خانه و مدرسه																	

منظور ثبت کلیه حوادث و آسیب هایی است که برای دانش آموزان در داخل مدرسه و مسیر بین خانه و مدرسه (و نیز هر گونه فعالیتی که مدرسه متولی آن است، مثل: اردو، بازدیدهای علمی و تفریحی، ورزش در باشگاه ها، مسابقات و.....) و بالعکس اتفاق می افتد می باشد.

فرم شماره ۵/۴ به شرح زیر تکمیل خواهد شد:

در ستون اول تاریخ مراجعه دانش آموز در زمان وقوع حادثه به مرکز یا تاریخ اعلام وقوع حادثه توسط مدرسه به مرکز به روز، ماه و سال ثبت گردد و نام و نام خانوادگی دانش آموز و پایه تحصیلی وی به ترتیب در ستون دوم و سوم ثبت گردد .

در قسمت شرح حادثه، به تفکیک نوع حادثه (افتادن یا لیز خوردن از سطوح غیر بلند، ضربه با شی، سقوط از بلندی، تصادفات نقلیه) و نوع آسیب (سوختگی ها، آسیب های سرمایی، زخم ها و جراحات و آسیب های عمدی) و محل حادثه (داخل مدرسه، مسیر بین خانه و مدرسه) در قسمت مربوطه در جدول ثبت می گردد.

نتیجه حاصل از حادثه ای که برای دانش آموز در داخل مدرسه و راه بین خانه و مدرسه (و نیز هر گونه فعالیتی که مدرسه متولی آن است، مثل: اردو، بازدیدهای علمی و تفریحی، ورزش در باشگاه ها، مسابقات و.....) و بالعکس اتفاق افتاده (غیبت بیش از دو هفته، نقص عضو و فوت) نیز باید در قسمت مربوطه ثبت گردد .

مداخلات مورد نیاز که برای دانش آموز آسیب دیده انجام شده است باید در ستون مربوطه با علامت (✓) مشخص شود و در صورت ارجاع دانش آموز جهت درمان یا بستری، مراتب باید در ستون مربوطه با علامت (✓) مشخص شود.

و در آخر مسئول پیگیری کننده (پرسنل بهداشتی مرکز بهداشتی درمانی یا مراقب بهداشت مدرسه) باید در ستون آخر نام و نام خانوادگی خود را نوشته و مهر و امضاء نماید.

تذکر: ضروری است پس از بررسی علل حادثه یا آسیب، اقدامات انجام شده جهت رفع آن (بسته به نوع حادثه یا آسیب در ماه) در فرم های "فعالیت آموزش بهداشت در مدرسه" و یا فرم "فعالیت بهداشتی محیط مدرسه" قید گردد.

توضیحات :

۱- هر نوع لیز خوردن یا از دست دادن تعادل در زمین مسطح

۲ منظور برخورد غیر عمد با نیروهای مکانیکی بی جان یا جاندار است، مثل: گیر کردن لای در، برخورد با اشیاء تیز و برنده، هل داده شدن، گاز گرفته شدن به وسیله حیوانات اهلی و وحشی، زیر آوار ماندن و.....

این فرم سالانه (سال تحصیلی) و توسط مراقب سلامت یا فرد ذیصلاح تعیین شده توسط مدیر مدرسه تکمیل می گردد.

ردیف: در این ستون ردیف موارد به ترتیب ۱، ۲، ۳، درج می شود.

منطقه/ناحیه/شهرستان: در این ستون نام شهرستان و منطقه/ناحیه مدرسه ثبت می گردد.

نام و نام خانوادگی: در این ستون نام و نام خانوادگی دانش آموز متوفی ثبت می شود.

پایه تحصیلی: در این ستون پایه تحصیلی دانش آموز متوفی ثبت می گردد.

سن: در این ستون سن دانش آموز متوفی ثبت می گردد.

علت فوت: در این ستون علت منجر به فوت دانش آموز متوفی (اعم از بیماری یا حادثه) نوشته می شود.

تاریخ: در این ستون تاریخ فوت دانش آموز ثبت می شود.

توضیحات: در این قسمت اقدامات و پیگیری های به عمل آمده به دقت نوشته می شود.

در انتها فرد تکمیل کننده، نام و نام خانوادگی خود را نوشته و امضاء می کند.

نکته: مدارسی که اعلام فوت داشته اند باید در انتهای سال تحصیلی نسخه ای از این فرم را به کارشناسی

سلامت منطقه شهرستان و مرکز بهداشتی درمانی مربوطه ارسال نمایند.

بخش ششم: خدمات بهداشت محیط و ایمنی مدرسه

مدرسه به عنوان جامعه ای کوچک، متشکل از عوامل انسانی و محیطی مختلفی است که مجموعاً فضای روانی، فیزیکی و اجتماعی آن را به وجود آورده و یکدیگر را تحت تاثیر قرار می دهند. بنابراین با توجه به نقش و جایگاه هر کدام، به عنوان یک امر بهداشتی مورد تاکید می باشد.

نقش بهداشت محیط و فضای فیزیکی مدرسه در امنیت جسمی و روانی دانش آموزان و کارکنان مدرسه از جایگاه منحصر به فردی برخوردار بوده و به عنوان پیش شرط اساسی ایجاد و توسعه مدارس سالم تلقی می شود.

محیط فیزیکی مدرسه دارای ابعاد بسیار گسترده و وسیعی بوده و شامل موقعیت، مساحت، ساختمان، محوطه مدرسه، نور، تهویه، کلاس ها، تجهیزات ورزشی مدرسه و مسایل مختلف دیگری است که هر کدام به نوبه خود سلامت مدرسه، دانش آموزان و کارکنان مدرسه را تحت تاثیر قرار می دهند.

در یک نگاه سیستماتیک، فرآیند تعلیم و تربیت متأثر از مجموعه عواملی از این قبیل بوده و چنانچه این مجموعه متناسب با استانداردهای مورد نیاز تدارک دیده شوند محصول نظام آموزش و پرورش انسان هایی

سالم، توانمند با توان یادگیری بیش تر و شخصیتی متعادل اعم از فردی و اجتماعی خواهد بود. بنابراین برای رسیدن به چنین هدف ارزشمندی، توجه جدی به سلامت عوامل محیطی و فیزیکی موثر بر سلامت جسمی، روانی و اجتماعی دانش آموزان و کارکنان مدرسه حایز اهمیت بوده و ضروری است تا کارکنان بهداشتی مراکز (روسا و پزشکان، کاردان های بهداشتی به ویژه بهداشت محیط و بهورزان و مربیان خانه های بهداشت و....) مطابق با فرم ها و جداول پیش بینی شده در پرونده بهداشتی و دستورالعمل های مربوطه ضمن هماهنگی و توجیه مدیران مدارس تحت پوشش به طور مستمر و مرتب این عوامل را بررسی و متولیان مدرسه را نسبت به نحوه اصلاح معایب و نواقص مشاهده شده، توجیه و در حل مشکلات بهداشتی مدرسه به عنوان عضوی از تیم بهداشتی و مدیریتی مدرسه در کنار سایر تشکل ها مثل شورای مدرسه و انجمن اولیاء و مربیان به مدیریت مدرسه راهکارهای عملی نشان داده و او را در حل برخی از این مشکلات یاری نمایند و چنانچه مشکل مدرسه در حدی است که از عهده مدیریت مدرسه ساخته نیست با هماهنگی و مشارکت مدیر مدرسه نسبت به انعکاس و پیگیری آن از طریق مرکز بهداشت به منطقه یا ناحیه آموزش و پرورش یا شورای بهداشت شهرستان اقدام کنند .

در صورتی که حل مشکل از توان مجموعه بخش های فوق در شهرستان نیز ساخته نیست، ضمن گزارش به مرکز بهداشت و اداره کل آموزش و پرورش استان پیگیری های لازم نسبت به رفع آن مشکل اقدام نمایند. جهت سازماندهی فعالیت های مورد نیاز در این زمینه فرم هایی در پرونده سلامت مدرسه پیش بینی شده است. و لازم است کاردان ها یا کارشناسان بهداشت محیط مراکز بهداشتی و درمانی با مشارکت سایر اعضاء تیم بهداشتی مرکز و همچنین بهورزان خانه های بهداشت با مشارکت مربیان خانه ها و پزشکان روستایی نسبت به انجام بازدیدهای موثر از مدارس و ثبت نتایج آن در فرم های مربوطه اقدام و پیگیری های لازم را در خصوص رفع مشکلات آن به عمل آورند.

نحوه تکمیل فرم ها به شرح ذیل است:

- فرم شماره ۶/۱- بررسی وضعیت ایمنی و بهداشت محیط (فرم وضعیت ایمنی و بهداشت مدرسه.....)

وضعیت کلی بهداشت محیط، عوامل فیزیکی و بیولوژیکی موثر بر سلامت و ایمنی دانش آموزان مانند موقعیت، مساحت، وضعیت ساختمانی، منابع تامین آب آشامیدنی، زمین ورزش، وضعیت پایگاه تغذیه سالم و با

توجه به دستورالعمل های مربوطه (آیین نامه های بهداشت محیط مدراس، مقررات بهداشت حرفه ای، مقررات سیستم مدیریت سلامت و آیین نامه پایگاه تغذیه سالم) در اولین مراجعه به مدرسه در حضور مدیر یا معاون مدرسه، توسط پرسنل بهداشتی (ترجیحا گاردان یا کارشناس بهداشت محیط و حرفه ای) بررسی و تکمیل می گردد (در بازرسی ها در صورتی که مورد با آیین نامه مطابقت دارد در ستون و ردیف مربوطه علامت (✓) زده شود و در صورت عدم تطابق، با علامت (×) مشخص گردد.

پس از اتمام بازدید، بازدید کننده تاریخ بازرسی را در اولین ردیف ستون آخر (تاریخ و نتیجه بازدید) ثبت می کند.

تعداد دفعات بازدید در طول سال تحصیلی ۳ بار می باشد.

این فرم بر اساس دستورالعمل موجود در کتاب استقرار سیستم مدیریت سلامت در مدارس (HSE) تکمیل می گردد.

(فرم 13) فرم وضعیت ایمنی و بهداشت مدرسه.....

ردیف	موضوع	بررسی رعایت مفاد آیین نامه بهداشت محیط مدارس						تاریخ و نتیجه بازدید					
		متن مواد آیین نامه											
1	ماده 1	مکان لعداد در فاصله و موقعیت مناسب باشد (در مسیر و مجاورت منابع آلاینده محیطی مثل کارخانجات شیمیایی و یا در جوار کورستان، خطوط راه آهن و ... نباشد.											
2	تبصره 1	مدرسه با مکان های دارای منابع آلاینده محیطی حداقل 500 متر فاصله دارد.											
3	ماده 2	مساحت زمین مدرسه متناسب با تعداد دانش آموزان است. (حداقل 6-8 متر مربع برای هر دانش آموز)											
4	تبصره 2	بوفه بهداشتی مطابق با آیین نامه ماده 13 مواد خوردنی، آشامیدنی، آرایشی و بهداشتی باشد.											
5		تکیه افرادی که به نحوی در تهیه و فروش و توزیع مواد غذایی در مدرسه فعالیت دارند باید دارای گواهینامه دوره ویژه بهداشت عمومی باشند.											
6		مشددیان بوفه دارای کارت معاینه پزشکی معتبر باشند.											
7		تکیه افراد موظف به بهداشت فردی و نظافت عمومی محل کار خود را کاملاً رعایت نموده و به دستکاری که از طرف بازرسین و مربیان بهداشت داده می شود، عمل نمایند.											
8		تکیه افرادی که به نحوی در تهیه و فروش و توزیع مواد غذایی در مدرسه فعالیت دارند باید ملبس به لباس کار به رنگ روشن باشند.											
9		استعمال بهداشتات توسط افراد فوق الذکر در حین کار ممنوع است.											
10		ساختمان یا الحاق بوفه دارای کف، دیوار و سقف از جنس مقاوم، بدون درز و شفاف و قابل شستشو و به رنگ روشن باشد، پوشش دیوار تا ارتفاع حداقل 1,50 از سنگ یا کاشی و به رنگ روشن باشد، در و پنجره و کف و ویرین و میز کار بوفه از جنس مقاوم، سالم بدون ترک خوردگی و شکستگی و قابل شستشو و همیشه تمیز باشد.											
11		تکیه مواد غذایی فاسد شدن باید در یخچال یا سردخانه مناسب مجهز به دماسنج مکه داری شود و از عرضه مواد غذایی بسته بندی شده تاریخ گذشته و مواد غذایی فله ای خودداری گردد.											
12		استفاده از مواد غیر استاندارد از جمله کاهها و کیسه های پلاستیکی بازیافتی و غیر بهداشتی جهت پیچیدن و بسته بندی مواد غذایی ممنوع است.											
13		کیفیت مواد غذایی عرضه و توزیع شده باید مطابق با استانداردها و دستورالعمل های اعلام شده وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی باشد.											
14	تبصره 2	مکان مناسب جهت نکه داری شیر در مدرسه موجود باشد.											
15		آشپزخانه مدرسه شبانه روزی با مفاد ماده 13 مواد خوردنی... مطابقت دارد.											
16		مدرسه دارای نمازخانه مناسب است. (مناسب از نظر نظافت محیط نمازخانه، مکه داری کفش نمازکاران، پوشش مناسب کف).											
17	ماده 3	لازم است نقشه ساختمانی مدرسه و سایر فضاهای مرتبط منطبق با معیارهای بهداشتی مراجع ذیربط طراحی شده باشد.											
18	ماده 4	دیوارهای کلاس باید کاملاً خشک، بدون درز و صاف و حداقل تا ارتفاع پنجره از سنگ استفاده شده و بقیه سطح دیوار به رنگ روشن و قابل شستشو رنگ آمیزی گردیده است.											
19	ماده 5	کف کلاس ها، راهروها، پله ها باید مقاوم، مسطح، قابل شستشو بوده و لغزنده نباشد.											
20	ماده 6	سقف کلاس ها صاف، بدون درز و به رنگ روشن باشد.											
21	ماده 7	تابو کلاس باید در محلی مناسب نصب و فاصله تابو از اولین ردیف دانش آموزی نباید از حداقل 2/2 متر کم تر باشد.											
22	ماده 8	فضای کلاس برای هر دانش آموز حداقل 1/25 متر مربع سطح در نظر گرفته شود. حداکثر ابعاد قابل قبول (8 متر طول و 7 متر عرض و 5 متر ارتفاع تا سقف کلاس).											
23	ماده 9	ضوابط ارگونومیکی (مناسبات فیزیکی بدن) برای دانش آموزان دوره های مختلف تحصیلی بر اساس آیین نامه بهداشت محیط مدارس می باشد.											
24	ماده 10	پله های مشرف به پرگاه در مدرسه نباید لغزنده بوده و باید به نرده مناسب مجهز باشند.											
25	ماده 11	حداکثر ارتفاع پله در مدرسه 18 سانتی متر، حداقل عرض آن 30 سانتی متر و طول آن حداقل 1/3 متر باشد.											
26	ماده 12	نقشه مدارس استثنایی، طبق ضوابط و استانداردهای موجود برای معلولین بوده و کلاس ها در طبقه همکف در نظر گرفته شود.											
27	ماده 13	درب و پنجره های مشرف به فضای خارج، برای جلوگیری از ورود حضرات باید به توری سیمی مناسب مجهز باشند.											
28		پنجره های طبقه های فوقانی دارای حفاظ باشد.											

ادامه - فرم وضعیت ایمنی و بهداشت مدرسه.....

ردیف	ماده	بررسی رعایت مفاد آیین نامه بهداشت محیط مدارس					تاریخ و نتیجه بازدید				
		متن مواد آیین نامه									
29	ماده 14	کلاس دانش آموزان خردسال در طبقات پایین تر ساختمان قرار داشته باشد.									
30	ماده 15	وجود هر گونه بالن و تراس مرتبط با کلاس ممنوع است.									
31	ماده 16	ساکنان اجتماعات، کارگاه، آزمایشگاه، مکان های ورزشی و اتاق های عمومی در نقشه ساختمانی مدرسه به نحوی ایجاد شده باشند که مزاحمتی برای کلاس های درس به وجود نیآورند.									
32	ماده 17	مساحت هر اتاق خواب در مدارس شبانه روزی حدود 40 متر مربع یا 4 تخت دو طبقه باشد.									
33	تبصره	حداکثر افراد در اتاق عمومی آموزشگاه های شبانه روزی 8 نفر باشد.									
34	ماده 18	کف آزمایشگاه و سطح میزهای آن باید قابل شستشو و نسبت به حرارت، مواد شیمیایی و غیره مقاوم باشد.									
35	ماده 19	آب مورد مصرف مدرسه با استاندارد ملی ایران به شماره 1011 و 1053 مطابقت داشته و مورد تأیید مقامات وزارت بهداشت باشد.									
36	تبصره 1	2	مدرسه در صورتی که از مخزن آب استفاده می کند، حجم آب مورد استفاده در مخزن جوابگوی تعداد دانش آموزان باشد. (حداقل 25 لیتر در روز برای هر دانش آموز)								
37			برای مدرسه شبانه روزی، حجم آب حداقل 100 لیتر برای هر نفر در نظر گرفته می شود.								
38		3	آبخوری های شرایط بهداشتی باشد. تعداد آبخوری: کل بهداشتی (آبخوری بهداشتی) منظور قابل شستشو بودن دیوار، کف و اطراف آبخوری بوده و داشتن شیب مناسب در کف، و دفع بهداشتی فاضلاب می باشد.								
39			ارتفاع شیر آبخوری ها متناسب با سن دانش آموزان (بین 100-75 سانتی متر بالاتر از سطح زمین) باشد.								
40			آبخوری ها خارج از سرویس های بهداشتی (با فاصله حداقل 25 متر) احداث گردیده است.								
41		4	آبخوری عمومی دانش آموزان با شیرهای مناسب مجهز گردد حداقل برای هر 45 نفر یک شیر آبخوری پیش بینی شود.								
42		20 ماده	تعداد توالت ها در مدرسه به ازای هر 40 نفر یک چشمه توالت در نظر گرفته شود.								
43			تعداد دستشویی ها در مدرسه به ازای هر 60 نفر یک دستشویی در نظر گرفته شود.								
44	تبصره 1		دستشویی ها دارای شرایط بهداشتی باشد. (توالت بهداشتی: توالتی است که حداقل این شرایط را داشته باشد: 1- چاه فاضلاب با مخزن داشته باشد و یا به شبکه جمع آوری عمومی فاضلاب متصل باشد. 2- دارای دیوار و سقف و در باشد. 3- اتفاد توالت دارای نور و جریان هوا جهت تهویه باشد. 4- سوله سالم، بدون شکستگی و قابل شستشو داشته باشد. 5- کف توالت به سمت سوله دارای شیب و قابل شستشو باشد. 6- دیوارها تا ارتفاع 150 سانتی متر قابل شستشو باشد. 7- برای شستشو به آب و وسیله مورد نیاز دسترسی داشته باشد) تعداد توالت: کل بهداشتی								
45			ارتفاع دستشویی ها متناسب با سن دانش آموزان در دوره های مختلف تحصیلی (75-60 سانتی متر از سطح زمین) باشد.								
46		2 تبصره	استفاده از صابون مایع که توسط دانش آموزان به سهولت قابل استفاده باشد در دستشویی ها ضروری بوده که بهتر است از مخزن ثابت صابون مایع و لوله کشی روی دستشویی ها انجام شود. (سهولت استفاده دانش آموزان حتماً چک شود)								
47		3 تبصره	نحوه دفع فاضلاب بایستی بر اساس استانداردهای موجود از نظر بهداشتی طراحی و اجرا شود.								
48		21 ماده	مناطق که سیستم دفع فاضلاب ندارند، دفع به روش بهداشتی انجام گیرد.								
49		1 تبصره	حجم سینک تانک چاه جاذب با توجه به ظرفیت مدرسه تعیین شده است.								
50		2 تبصره	کلاس ها باید حتی الامکان نظری ساخته شوند که از نور طبیعی استفاده نمایند، ترجیحاً پنجره ها در سمت چپ دانش آموزان تعبیه شود و سطح آن ها حدود یک پنجم مساحت کلاس باشد.								
51	ماده 22		در صورت استفاده از نور مصنوعی در کلاس ها به ویژه کلاس های شبانه میزان نور 300-500 لوکس باشد.								
52	تبصره 1		میزان نور راهروها 150-100 لوکس و رختکن ها، توالت ها و دستشویی ها حداقل 100-50 لوکس در نظر گرفته شود.								
53			درجه حرارت کلاس ها بین 21-23 درجه سانتی گراد باشد.								
54	ماده 23		رطوبت کلاس ها طبیعی است (60-50 درصد) و یا یوی نم و نای در محیط کلاس ها نمی باشد.								
55	ماده 33										

ادامه - فرم وضعیت ایمنی و بهداشت مدرسه.....

ردیف	بررسی رعایت مفاد آیین نامه بهداشت محیط مدارس		تاریخ و نتیجه بازدید				
	مواد	متن مواد آیین نامه					
56	ماده 23	سیستم تهویه کلاس ها مناسب و مطبوع باشد و در صورت نیاز به سیستم سرمایشی رعایت کامل ایمنی شده باشد.					
57		وسایل گرمایشی به خصوص بخاری های مدرسه دارای آرم استاندارد بوده و گاز حاصل از سوخت دستگاه های مولد حرارت به خارج کلاس هدایت شود تا حداقل اکسیژن را برای سوخت کامل مصرف کند. خطر آتش سوزی وجود نداشته باشد. (نکات ایمنی به طور کامل رعایت گردد)					
58		فضای کلاس به وسیله وسایل گرمایشی به طور یکنواخت گرم می گردد.					
59		مقارن نفتی و گازی در مکان مناسب دور از کلاس های درس باشد.					
60	ماده 24	وسایل اطفاء حریق به تعداد کافی بر اساس حجم مدرسه و در مکان مناسب وجود داشته باشد (5/1 متر فاصله از سطح زمین)					
61		وسایل اطفاء حریق دارای تاریخ معتبر شارژ مسالیه باشد.					
62		تابلو برقی، تکیه و یوزهای برقی سالم و دارای حفاظ مناسب باشد.					
63		حفاظ دو راه فرار برای مواقع اضطراری در هر ساختمان وجود دارد و به راحتی دانش آموزان به آن دسترسی دارند (راه و یا راه های اصلی و معمولی ورود و خروج، راه خروج اضطراری محسوب نمی شوند)					
64		زند خطر به منظور استفاده در شرایط اضطرار وجود دارد. محل فرار اضطراری دانش آموزان با علائم ویژه مشخص گردیده است.					
65	ماده 25	زباله دان بهداشتی درب دار، ضد زنگ، با ظرفیت و تعداد مناسب و با کیسه زباله در کلیه قسمت های مدرسه وجود داشته باشد.					
66	تبصره 1	زباله ها روزانه و به مواقع جمع آوری و دفع گردد.					
67	ماده 26	شیخ گونه موش و موشچه در محوطه مدرسه نمی باشد.					
68	ماده 27	دیوارها و سقف کارگاه و آزمایشگاه از جنس مقاوم و قابل تستتو بوده، لغزنده نباشد و دارای شیب مناسب به طرف کف شوی باشد.					
69	تبصره 1	آزمایشگاه و کارگاه مجهز به دستتویی و صابون مایع و آب سرد و گرم باشد.					
70	تبصره 2	آزمایشگاه مجهز به سیستم تهویه مناسب با حجم سالن باشد.					
71	تبصره 3	دستورالعمل ایمنی کار در آزمایشگاه حسب مورد تهیه و در محل مناسب نصب شده باشد.					
72	ماده 30	در هر مدرسه به ازای هر دانش آموز 0/5 متر مربع فضای سبز در نظر گرفته شود.					
73	ماده 31	به منظور جلوگیری از ایجاد گرد و غبار، محوطه مدرسه باید از جنس مناسب و غیر لغزنده مفرش گردد.					
74	ماده 33	اخذ صلاحیت بهداشتی جهت امداد و تاسیس، از وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی لازم الاجرا است.					
75	مقررات بهداشت محیط	آیا از فروش مواد غذایی تاریخ گذشته در مدرسه جلوگیری می شود؟					
76		آیا مدرسه مسئول نظافت دارد؟ (متنطور فرد مشخصی غیر از دانش آموز می باشد)					
77		آیا مدرسه عاری از وجود حشرات یا آثار آن ها است؟					
78		آیا مدرسه عاری از وجود جوندگان یا آثار آن ها است؟					
79		آیا در و پنجره های مشرف به فضای خارج به نوری سیمی مناسب (برای جلوگیری از ورود حشرات) مجهز شده است؟					
80		آیا در مدرسه مبارزه با حشرات و جوندگان مطابق با دستورالعمل ها و قوانین وزارت بهداشت انجام می گیرد؟					
81	مقررات	آیا از وسایل پاک (یا سیستم مرکزی گاز سوز) جهت گرمایش استفاده می شود؟					
82	محیط	آیا اقدامات در جهت صرفه جویی در مصرف کاغذ انجام شده است؟					
83	زیست	آیا اقدامات در جهت صرفه جویی در مصرف انرژی شامل برقی، آب و سوخت انجام شده است؟					

ادامه - فرم وضعیت ایمنی و بهداشت مدرسه.....

ردیف	پروسی مقررات سیستم مدیریت سلامت مدرسه	تاریخ و نتیجه بازدید					
84	آیا خط مشی ایمنی و سلامت مدرسه تدوین گردیده است؟						
85	آیا جلسات کمیته راهبردی مدرسه به صورت ماهانه تشکیل می شود؟						
86	آیا نماینده مدیر مدرسه در استکبار و نگهداری سیستم مدیریت مدرسه تعیین گردیده است؟						
87	آیا تیم ممیزی داخلی مدرسه تشکیل گردیده است؟						
88	آیا تیم ممیزی داخلی مدرسه بر اساس دستور العمل مربوطه تشکیل و فعالیت می کند؟						
89	آیا الزامات قانونی و مقررات جاری کشور در رابطه با ایمنی و سلامت مدرسه گردآوری و در دسترس بوده و نگهداری می شود؟						
90	آیا برنامه ممیزی داخلی انفرادی در مدرسه موجود است؟						
91	آیا ممیزی های داخلی بر اساس برنامه های تنظیم شده زیر نظر مشاور فنی مدرسه انجام می شود؟						
92	آیا مدرسه دارای مشاور فنی در امور ایمنی و بهداشت و سایر امور سلامت می باشد؟						
93	آیا مستندات مورد نیاز سیستم مدیریت سلامت مدرسه تهیه شده و نگهداری می گردد؟						
94	آیا کلیه مستندات سیستم مدیریت سلامت مدرسه دارای شماره ویرایش و بازنگری و تاریخ جهت کنترل مستندات و سوابق می باشد؟						
95	آیا گزارشات ممیزی داخلی و برکه های عدم انطباق ها تکمیل گردیده است؟						
96	آیا مصوبات جلسات کمیته راهبردی مدرسه اجرا و پیگیری می شود؟						
97	آیا ارزیابی ریسک های سلامتی و رفتارهای کنترلی برای مشکلات سلامت مدرسه زیر نظر مشاور فنی ارائه می گردد؟						
98	آیا مستندات مربوط به بند 95 موجود است؟						
99	آیا پیگیری جهت رفع موانع و عدم انطباق ها و اقدامات پیشگیرانه و اصلاحی انجام می شود؟						
100	آیا جلسات ماهیانه بازنگری مدیریت در رابطه با سیستم مدیریت سلامت مدرسه برگزار می گردد؟						
101	آیا مصوبات جلسات بازنگری سالیانه مدیریت مدرسه پیگیری و اجرا می شود؟						
پروسی مقررات بهداشت حرفه ای							
102	آیا محل نگهداری موخت مدرسه در خارج از ساختمان کلاس های مدرسه است؟						
103	آیا عدم نگهداری مواد سمی و مواد شیمیایی سمی در محیط مدرسه رعایت می شود؟						
104	آیا دسترسی به انبار توسط دانش آموزان کاملاً غیر ممکن است؟						
105	آیا تهیه انبار به خوبی صورت می گیرد؟						
106	آیا مدرسه در صورت بهره مند بودن از سیستم لوله کشی گاز دارای وسایل گرمایشی گازسوز مرکزی استاندارد می باشد؟						
107	آیا استفاده از بخاری های برقی در کلاس ها ممنوع شده است؟						
108	آیا تاریخ شارژ کپسول های اطفای حریق به روز می باشد؟						
109	آیا تابلوهای هشدار دهنده ایمنی، تعیین مسیرهای فرار و راه های خروج اضطراری امثالهم در مدرسه وجود دارد؟						
110	در صورت وجود تارکاه آیا حفاظت ماشین آلات به خوبی رعایت گردیده به طوری که ایجاد خطر و حادثه برای دانش آموزان ننماید؟						
111	آیا از تفر سر و صدای مزاحم در کلاس ها و محوطه مدرسه حفاظت وجود دارد؟						
112	آیا تارکاهان مدرسه مهارت استفاده از وسایل اطفای حریق را دارند؟						
113	آیا دیوار کلاس ها دارای رنگ روشن می باشد؟						
114	آیا سطوح کلاس طوری می باشد که ایجاد درخشندگی نکند؟						
115	آیا سایبان پنجره ها طوری است که خیرگی حاصل از نور آفتاب وجود نداشته باشد؟						
116	آیا حداقل شدت روشنایی در آرایشگاه ها و تارکاه های مناسب با نوع کار مطابق با استانداردهای وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی (مرکز سلامت محیط و کار - بهداشت حرفه ای) می باشد؟						
117	آیا دستورالعمل ایمنی کار در آرایشگاه و تارکاه حسب مورد تهیه و در محل مناسب و قابل رویت نصب گردیده است؟						

ادامه - فرم وضعیت ایمنی و بهداشت مدرسه.....

ردیف	بررسی مقررات بهداشت حرفه ای	تاریخ و نتیجه بازدید					
118	آیا ثبت حوادث (حتی حوادث جزئی نظیر یک بریدگی کوچک) در دفتر ثبت حوادث انجام می شود؟						
119	آیا حوادث مورد بررسی قرار می گیرند؟						
120	آیا نظم و انضباط و نظافت در محیط مدرسه رعایت می گردد؟						
121	آیا سطوح تیز و برنده نظری برطرف و ایمن گردیده اند که افراد را دچار حادثه نسازند؟						
122	چندانه مدرسه در محیط پر سر و صدا قرار گرفته آیا از پنجره های دو جداره استفاده شده است؟						
123	آیا از نظر وجود ارتعاشات در کلاس ها و نمونه مدرسه حفاظت وجود دارد؟						
124	آیا هوای کلاس ها فاقد گرد و غبار است؟						
125	آیا نمونه مدرسه فاقد گرد و غبار است؟						
126	آیا تهویه کلاس های درس به خوبی انجام می شود؟						
127	آیا درب تابلوهای برقی قفل و علائم هشداردهنده بر روی آن نصب شده است؟						
128	آیا تکیوش ایمنی در زیر تابلوهای برقی نصب گردیده است؟						
129	آیا چعبه کمک های اولیه در مدرسه وجود دارد؟						
130	آیا چعبه کمک های اولیه دارای تجهیزات کامل می باشد؟						
131	آیا آموزش کمک های اولیه در مدرسه به مسئولین ارائه گردیده است؟						
132	آیا آموزش کمک های اولیه در مدرسه به دانش آموزان ارائه گردیده است؟						
133	آیا آموزش های ایمنی و بهداشت و فرار در مواقع اضطراری به دانش آموزان و اولیای مدرسه داده شده است؟						
134	آیا پیریزها و چراغ ها تعمیر و نگهداری می شود و این موارد همگی سالم هستند؟						
135	آیا در محل هایی که نیاز به روشنایی مصنوعی است و تاریک می باشد نور مورد نیاز به اندازه کافی توسط سیستم روشنایی تامین می شود؟						
136	آیا نمونه مدرسه و کلاس ها عاری از بوی مواد شیمیایی و سموم و شوینده ها است؟						
137	در صورت وجود انبار مواد شوینده و پاک کننده آیا نظم و انضباط و چیدمان صحیح در آن رعایت گردیده است؟						
138	آیا اقدامات لازم جهت ایمن سازی محیط مدرسه نظیر جلوگیری از نصب آتش های مخایرات و موبایل، جلوگیری از نصب ایستگاه های تقلیل فشار گاز و پست های فشار قوی برقی و امثالهم در داخل و نزدیکی مدرسه و پیشگیری از سایر موارد غیر ایمن در نزدیکی و داخل مدرسه انجام گرفته است؟						

تکته 1: اطلاعات مرتبط با وضعیت ایمنی و بهداشت مدرسه در مدارس شهری بر اساس بازدیدهای تیم ممیزی خارجی شهرستان و بر اساس دستورالعمل مندرج در فصل 6

کتاب استقرار سیستم مدیریت سلامت در مدارس و رتبه بندی و اعطای ستاره به مدارس کشور (HSE) تنظیم و به روز اصلاح گردد.

تکته 2: اطلاعات مرتبط با وضعیت ایمنی و بهداشت مدرسه در مدارس روستایی بر اساس بازدیدهای بهرورزان و با هماهنگی تیم ممیزی خارجی شهرستان تنظیم و به روز اصلاح گردند.

تکته 3: تکمیل فرم های زیر بر اساس دستورالعمل های مندرج در فصل 6 کتاب استقرار سیستم مدیریت سلامت در مدارس و رتبه بندی و اعطای ستاره به مدارس کشور (HSE) انجام شود.

(فرم 14) فرم پیگیری فعالیت های وضعیت ایمنی و بهداشت مدرسه

– فرم شماره ۶/۲- پیگیری نتایج اقدامات مورد نیاز در جهت ارتقای ایمنی و بهسازی محیط مدرسه (فرم پیگیری فعالیتهای وضعیت ایمنی و بهداشت مدرسه)

برای بهسازی موارد مشکل داری که در بازدیدها مشخص شده است پیگیری های لازم توسط رییس مرکز بهداشتی و پرسنل ذیربط (کاردان های بهداشت محیط در مراکز شهری، روسای مراکز روستایی، بهورزان و مربیان خانه های بهداشت در مراکز روستایی) باید انجام شود و تاریخ بازدید پیگیری، نواقص مشاهده شده در بازدید قبلی (ردیف موارد ناقص در فرم ۶/۱) و اقدامات انجام شده جهت رفع نواقص ثبت می گردد و در انتها، بازدید کننده نام و نام خانوادگی و سمت خود را ثبت کرده و امضاء می کند.

تاریخ بازدید	نواقص مشاهده شده (ردیف نواقص)	اقدامات انجام شده	نام و نام خانوادگی، سمت و امضاء بازدید کننده